

dunărea de jos

Suflați ca mere, Suflați!

224
NOIEMBRIE
2020

consiliul județean Galați ● centrul cultural „dunărea de jos“

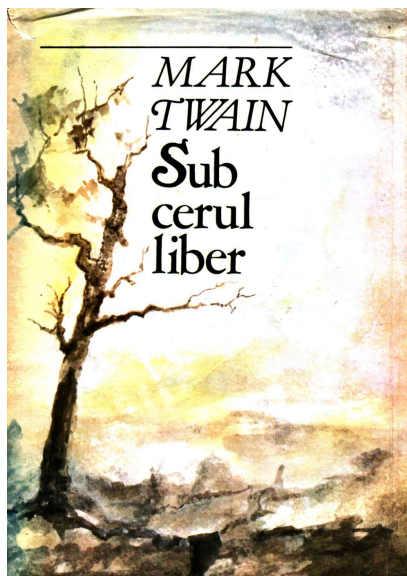
CĂLĂTORII

journal

călătorii

„În timpul nopții am trecut pe lângă o curiozitate a naturii, despre care vreme de o zi sau două tot auziserăm vorbindu-se și pe care muream de curiozitate s-o vedem. Era ceea ce s-ar putea numi o „ghețarie naturală”. Ne aflam în plin august, zilele erau foarte călduroase, și totuși, la o haltă, după ce ai noștri au dat la o parte, cam de vreo patru degete, pământul aflat la umbra unor bolovani uriași, s-au apucat să taie blocuri de gheață dură, compactă și transparentă ca cristalul!

Spre dimineață am pornit iar la drum și cum ședeam cu perdelele date la o parte savurînd pipa de dimineață și admirînd soarele răsărind în toată splendoarea sa de după lungul șir de creste muntoase, trimițîndu-și razele și aureolînd stînea după stîncă, creînd impresia că nevăzutul Creator își trece în revistă cărunții veterani, iar aceștia îl salută la rîndul lor cu un zîmbet, ne-a apărut în fața ochilor South Pass City”.

„Asta însemna să ne urcăm în barcă și s-o lăsăm să plutească la voia întîmplării. Noi eram pe malul nordic. Acolo, pe fundul lacului, rocile sînt uneori cenușii, altele albe. Lucrul acesta dă încântătoarei transparențe a apei un avantaj, mai mare decât în alte părți ale lacului. De obicei ne îndepărtam cam o sută de iarzi de țărm, ne întindeam la soare și lăsam barca s-o ia încotro dorea. Rareori spuneam cîte ceva. Vorbele rupeau liniștea duminicală și destrămau visele pe care le țeseau trîndăvia și Odihna voluptoasă. Pe toată lungimea, țărmul era zimțuit cu golfuri și golfulețe, adînci și arcuite, străjuite de plăji înguste; iar acolo unde se termina nisipul, se ridica semeață coasta abruptă a muntelui - se ridica precum un zid uriaș, aproape perpendicular și împădurit din belșug cu pini înalți.

Atît de fantastic de limpede era apa, că acolo unde adîncimea nu atingea mai mult de douăzeci sau treizeci de picioare, fundul se vedea cu o asemenea claritate, îneît aveai impresia că barca plutește în aer! Chiar și la o adîncime de optzeci de picioare se zărea și cea mai mică pietricică, fiecare păstrăv, fiecare palmă de nisip. Adesea, cînd stăteam lungiți pe burtă, cîte o stîncă de granit cît o biserică de țară se pornea parcă din adîncimi să urce rapid la suprafață, pînă cînd deodată amenința să ne atingă fețele și noi nu puteam rezista impulsului de-a apuca vîsla și a evita pericolul. Dar barca plutea mai departe, iar stîncă se lăsa din nou în jos și atunci ne dădeam seama că și cînd fuseserăm exact deasupra ei probabil că se afla la cel puțin douăzeci sau treizeci de picioare sub apă. Dedesubt, prin transparența acestor uriașe adîncuri, apa nu era pur și simplu transparentă, ci de o transparență uimitoare, sclipitoare. Văzute prin ea, toate obiectele dobîndeau o forță și o strălucire, nu numai a conturului, ci și a fiecărui detaliu în parte, pe care nu le-ar fi avut dacă ar fi fost văzute la aceeași adîncime în atmosferă. Atît de goale și de aeriene ni se păreau spațiile de dedesubt, atît de puternică era senzația de plutire în nemărginirea înaltului, încît numeam aceste plimbări cu luntrea „călătorii cu balonul.”

„Sub cerul liber”, Mark Twain

călătorii

călătorii

„Te rog să fii un călător, nu un turist. Încearcă lucruri noi, întâlnește oameni noi și uită-te mai departe de ceea ce se află în fața ochilor tăi. Acestea sunt cheile pentru a înțelege minunata lume în care trăim” - Andrew Zimmern.

jurnal

„Mereu m-am întrebat de ce păsările stau în același loc deși au aripi și pot zbura oriunde pe pământ. Și după aceea m-am întrebat pe mine același lucru” - Harun Yahya

„Umple-ți ochii de minuni, trăiește precum o să mori în 10 secunde. Vezi lumea. Este cu mult mai fantastic decât orice vis realizat sau plătit în fabrici” - Ray Bradbury.

„Călătoriile au tendința de a intensifica toate emoțiile umane” - Peter Hoeg

călătorii

„Nimeni nu poate descoperi lumea pentru altcineva. Numai când o descoperim pentru noi devine pământ comun și o legătură comună și încetăm să mai fim singuri” - Wendell Berry

„Nu trebuie să fii bogat pentru a călători bine” - Eugene Fodor

„Investiția în călătorii este o investiție în tine” - Matthew Karsten

„Călătoria este fatală pentru prejudecăți, bigotism sau îngustimea minții” - Mark Twain

„Din punctul meu de vedere, nu călătoresc pentru a ajunge undeva. Călătoresc de dragul călătoriei. Marea afacere este să te miști” - Robert Louis Stevenson

jurnal

„Nu urma calea unde te duce drumul. Mergi mai degrabă acolo unde nu există nicio cărare și lasă o urmă.
Ralph Waldo Emerson

„Oriunde te duci, du-te cu toată inima” - Confucius

„Paris este mereu o idee bună” - Audrey Hepburn

„Un bun călător nu are planuri fixe și nu este interesat să ajungă undeva” - Lao Tzu

„Un om nu poate descoperi noi oceane până când nu are curajul de a pierde pământul din vedere”.
Andre Gide

„Adevărata călătorie de descoperire nu înseamnă a căuta noi peisaje, ci a privi totul cu alți ochi” - Marcel Proust

„Să călătorești înseamnă să descoperi că toți se înșală când este vorba despre alte țări” - Aldous Huxley

„O dată pe an, du-te undeva unde nu ai mai fost înainte” Dalai Lama

„Călătorim nu pentru a fugi de viață, ci pentru ca viața să nu ne scape” Anonim

călătorii

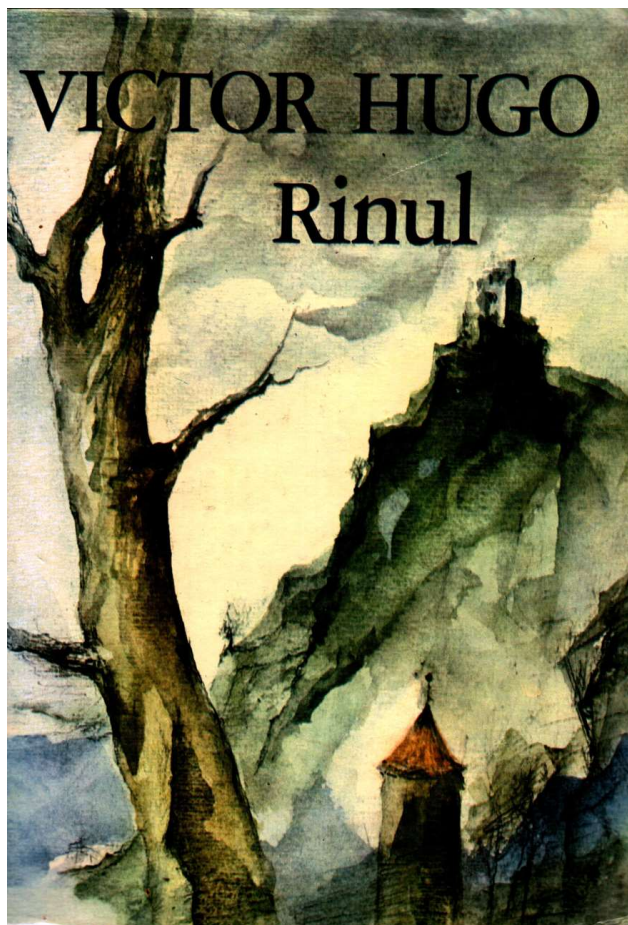
„De la Lorch la Bingen”

Bingen, 27 august (fragment)

De la Lorch la Bingen sînt două mile-germane, cu alte cuvinte patru leghe franțuzești, sau șaisprezece kilometri în limba îngrozitoare pe care vrea să ne-o impună legea, ca și cum legea este cea care face limba. Dimpotrivă, prietene, într-o mulțime de cazuri, limba e cea care face legea.

Îmi știi gusturile. Ori de cîte ori pot să-mi continuu drumul pe jos, adică să transform călătoria în plimbare, o fac.

După mine, nimic nu este mai încîntător decît să călătorești în felul acesta. - Pe jos! - Ești stăpîn pe tine, ești liber, ești voios; ești în întregime părtaș al întîmplărilor de pe drum, al fermei unde prânzești, al copacului care te adăpostește, al bisericii în care te reculegi. Pleci, te oprești, pornești din nou; nimic nu te împiedică, nimic nu te reține. Mergi și visezi; drept în fața ta. Mersul leagănă visarea; visarea învăluie oboseala. Frumusețea peisajului ascunde lungimea drumului. Nu călătorești, rătăcești. La fiecare pas pe care-l faci, îți vine o idee. Ți se pare că simți roiuri apărînd și bizîind în creier. De multe ori, sînd la umbră la marginea drumului mare, alături de un izvorăș viu din care o dată cu apa ies bucuria, viața și proștețimea, sub un ulm plin de păsări, lîngă un câmp plin de coșai, odihnit, senin, fericit, plin de mii de vise duioase, m-am uitat, cu compătimire cum trece prin fața mea, ca un vîrtej în care gonește trăsnetul, diligența,

jurnal

scânteietoare și iute, cu atîția călători înceți, greoi, plictisiți și ațipiți; fulgerul care ia cu el niște broaște țestoase. — Oh! bieții oameni, care la urma urmei sînt oameni cu minte și cu suflet, cum s-ar mai arunca jos din închisoarea lor, în care armonia peisajului se rezumă la zgomot, soarele la căldură și drumul la praf, dacă ar avea idee de toate florile pe care le găsești în mărcinișuri, de toate perlele pe care le aduni printre pietre, de toate huriile pe care le descoperi printre țărance: închipuirea înaripată, bogată și voioasă a unui om care merge pe jos! Musa pedestris.

Și apoi omului care merge i se mai întîmplă câte ceva. Nu-i vin numai idei, îi mai sînt hărăzite și aventuri; și, cît mă privește, mie îmi place să mi se întîmple aventuri. Dacă este amuzant să născocești aventuri pentru altul, pentru tine însuți este amuzant să le ai.

Mi-aduc aminte că acum șapte-opt ani mă dusesem la Claye, la cîteva leghe de Paris. De ce? Nu-mi mai amintesc, atît numai că am găsit în carnetul meu de note aceste cîteva rînduri. Ți le transcriu pentru că fac întrucîtva parte din ceea ce vreau să-ți povestesc:

- „Un canal la parter, un cimitir la primul etaj, cîteva case la al doilea, iată Claye. Cimitirul ocupă o terasă care dă pe canal, de unde umbrele de țărani morți din Claye pot auzi serenade de pe vasul poștal ce trece de la Paris la Meaux și care face patru leghe pe oră. În această regiune nu ești înmormîntat într-o groapă, ci într-o terasă. E o soartă ca oricare alta”. Mă întorceam la Paris pe jos; plecasem dis-de-dimineață și spre prînz, îmbiindu-mă frumoșii copaci din pădurea Bondy, într-un loc unde drumul cotește brusc, m-am rezemat de un stejar, pe taluzul de iarbă, cu picioarele atîrnînd în șanț, și am început să aștern în carnetul meu notele pe care le-ai citit.

Cum terminam al patrulea rînd, - pe care azi îl văd pe manuscris despărțit de un spațiu destul de mare de rîndul al cincilea, - am ridicat vag ochii și am zărit de partea cealaltă a șanțului, pe marginea drumului, în fața mea, la cîțiva pași, un urs care mă privea țintă. În plină zi n-ai vedenii; nu te poate păcăli o formă, o aparență, o stîncă strîmbă sau un trunchi de copac absurd. Lo que puede un sastre (ceea ce poate să facă un croitor) e formidabil noaptea; la prînz. Însă, sub un soare de mai, n-ai halucinații. Era un urs

adevărat, un urs viu, un urs veritabil, un urs foarte hidos în fond. Stătea grav pe șezut, arătîndu-mi partea de dedesubt a labelor lui dinapoi prăfuite, la care puteam să-i deosebesc toate ghearele, iar etichetele din față le ținea pașnic încrucișate pe burtă. Botul era întredeschis; una dintre urechi, sfîșiată și sîngerîndă, atîrnea pe jumătate; buza de jos, și ea pe jumătate smulsă, lăsa să i se vadă colții descârnați; unul dintre ochi îi era scos și cu celălalt mă privea cu un aer serios. Nu era nici un pădurar în pădure, și puținul pe care-l vedeam din drum din locul acela era complet pustiu. Bineînțeles că am simțit o oarecare emoție. La nevoie te descurci cu un câine chemîndu-l Fox, Soliman sau Azor; dar ce să-i spui unui urs? De unde venea ursul ăsta? Și ce însemna un urs în pădurea Bondy pe drumul mare dintre Paris și Claye? Și ce însemna acest fel nou de vagabond? Era tare ciudat, tare ridicol, tare fără rost și pînă la urmă tare puțin vesel. Îți mărturisesc că eram total perplex. Totuși nu mă mișcăm; și trebuie să-ți spun că nici ursul nu făcea vreo mișcare; îmi părea chiar, pînă la un anumit punct, destul de binevoitor. Mă privea duios, cît de duios te poate privi un urs chior. Și mai deschidea și botul, dar îl deschidea cum i se deschide o gură. Nu era un rictus, ci un căscat; nu era feroce, ci aproape literar. Ursul avea în el ceva cinstit, blajin, resemnat și adormit, și, de atunci, am mai găsit expresia asta pe fizionomia vechilor obișnuiți ai teatrului care ascultă tragedii. De fapt, nu părea deloc tulburat și m-am hotărât ca nici eu să nu-mi pierd cumpătul. L-am acceptat pe urs de spectator și am continuat ceea ce începusem.

Și m-am așternut iar să scriu al cincilea rînd din nota de mai sus, rînd oare, după cum ți-am mai spus, este foarte depărtat de al patrulea; asta din cauză că, începînd să scriu, țineam ochii ațintiți pe urs.

Victor Hugo

călătorii

MISTERELE CHIȘINĂULUI

Cînd, după tîrgurile mizerabile și pline de întuneric de la Nord, am ajuns într-o bună zi în orașul lumină al Basarabiei, de pe zidurile lui m-au întîmpinat cîteva sute de afișe care aduceau, pentru basarabeni, vestea acestui reportaj. Așa se face că primul om pe care l-am cunoscut a antrenat după el alte zeci de cunoștințe, pentru prima oară din altfel de lume decît din aceea de pînă acum. În locul ovreilor bătrîni și macabri, în locul birjarilor, în locul oamenilor neciopliți și plini de murdărie, cu care mă obișnuisem în mahalalele desfundate ale tîrgurilor pierdute, mă pomeneam acum prizonier în cartierele elegante ale Chișinăului, învîrtindu-mă între oameni bine îmbrăcați, care veneau să dea mîna și să invite la un aperitiv pe autorul unui reportaj despre provincia lor, anunțat cu afișe enorme, pe toate zidurile acestui oraș. Bodegile din Chișinău sînt spațioase, cu scaune confortabile și cu lucruri bune pe care nu le găsești în celelalte orașe ale țării. Dar pentru asta venisem aici? Și o surdă nemulțumire era tot timpul în mine.

Simțeam că am călcat greșit, că alunecasem pe un strat fals, că așa cum am pornit-o, nu voi putea înfilni niciodată viața adevărată, pulsul autentic de sînge și de scrișnet. al orașului acesta, frămîntat de atîtea tumulturi. Străzile pe care mă învîrteam, strada Pușchin și Alexandrowskaia prea erau largi, prea erau frumoase, pentru ca toată această frumusețe să nu fie plătită cu mizerie, pentru ca pe undeva să nu se afle un corolar sinistru al ei. Pentru aceste realități, oamenii, în mijlocul cărora căzusem, nu aveau nici un fel de înțelegere. Și furia împotriva mea însumi creștea.

Dar lucrurile aveau să ia o nouă întorsătură douăzeci și patru de ore mai tîrziu, cînd am cunoscut pe redactorul pentru Basarabia, al unui ziar din Capitală.

- Păi de ce n-ai venit la mine de la început? m-a luat el în primire, cînd mi-a aflat preocupările. Te duc eu să vezi niște lucruri teribile. Mahalale -mai tenebroase și mai pline de mister ca ale Chișinăului, nici la Londra n-ai să găsești!...

Noul meu prieten se anunța drept omul providențial; mahalalele tenebroase erau singurele care mă interesau. Or fi oare „mai teribile” ca la Londra? Poate că da. N-aveam nici un motiv să mă îndoiesc, cînd pe seama orașului acesta circulă atîtea zvonuri, cînd situația lui de capitală a celei mai blestamate provincii te face să bănuie, că aici s-au scurs toate ororile Basarabiei, și s-au luat la întrecere una cu alta. Ulițe infecte, boli, mizerie, viață de cîine, aici se vede

că și-au dat mîna lor canceroasă și au pornit un asalt nemilos împotriva oamenilor. Să străbat încă o dată prin locurile acestea, să ajung pînă în fundul mocirlei în care se-zbate, atît de tragic, viața basarabeană!

- Domnule C. cînd pornim în mahalalele-acestea?

- Un moment, răspunde el, să telefonez chestorului, dacă ne dă o escortă, niște polițiști...

- Escortă de polițiști? Nouă?

- Sigur, nu putem merge așa, trebuie să luăm-polițiști care să ne păzească.

- Domnule C., scuză-mă... dar vezi d-ta... eu nu pot înțelege... nu-mi poate intra în cap... merg doar să fac un reportaj... mahalale... mizerie... Polițiști?... Sînt împotriva polițiștilor.

- Dragul meu, trebuie să mergi cu această escortă. Altfel...

- Altfel?

- Altfel riști să te întorci pe targă cu un cuțit în spate.

- Așa sînt mahalalele Chișinăului ?

- Așa sînt.

Am acceptat dezorientat.

Poate, m-am gîndit, are dreptate. Cine știe ce taverne, cine știe ce spelunci...

- Domnule C., ce fel de mahalale sînt acestea? Eu cunosc mahalalele Nu mi s-a întîmplat niciodată nimic.

- Dragul meu, aici ți s-ar înfunda. Cine intră într-o astfel de mahala, după ora opt seara, nu mai iese viu. Ce vrei? Trebuie să-ți închipui, borfași, cuțitari, dezertori, pești, prostituate...

Eram puțin trist că am ajuns atît de repede ca ziaristii care nu merg în mahalale decît cînd însoțesc poliția la descinderi, dar eram și bucuros, că am să particip la o expediție teribilă, cum numai în romanele de aventuri se întîlnesc. Iar între timp, expediția se aranja.

Aflînd la telefon despre ce este vorba, chestorul anunțase că va sosi personal. Un ziarist din București începuse C., vrea să viziteze mahalalele suspecte ale orașului, trebuie să ne dai polițiști ca să pătrundem acolo. Chestorul pe care mi-l închipuisem un polițist cu figură feroce, și mi-era necaz că va trebui să fac cunoștință cu el, era un om molcom care ne-a vorbit cu oboseală în glas. Părea să fie tare plictisit și parcă pradă unei suferințe lăuntrice. Numai cînd a auzit despre ce e vorba, o umbră de preocupare a trecut peste fața lui. Era șapte seara, și noi voiam să mergem chiar în aceeași noapte.

- Domnii mei, a început el cu voce domoală, lucrul nu este atât de ușor pe cât v-ați închipuit. Trebuia să mă preveniți mai din vreme. Dar dacă spui mata că nu mai rămâi decât noaptea asta în Chișinău, o să caut să procur agenții de care avem nevoie. Și chestorul a început să telefoneze pe rând la toate circumscripțiile de poliție.

- Se va face, ne-a spus el într-un târziu; o să avem zece agenți conduși de un comisar. Bine înarmați, vor fi deajuns. Vă voi însoți și eu, așa ca să n-aveți nici o teamă. Pentru plecare, ne întâlnim la zece jumătate, la cafeneaua „Varșovia”. Romanul de aventuri creștea în intensitate.

Zece agenți conduși de un comisar, zece agenți conduși de un comisar, zece agenți conduși de un... așa mi-a țâcănit în cap, fără întrerupere, de la șapte, pînă la zece jumătate seara. Zece agenți conduși de un comisar. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, unde o să ne ducem oare? Se vede că sînt niște locuri grozave, de e nevoie de atîta pază. Și nu mai îmi părea deloc rău că o să mergem cu polițiști. Ratasem reportajul despre mizerie, despre viața mahalalelor. Dar aveam pentru prima oară ocazia să fac un reportaj senzațional, cu asasini, cu bandiți, cu taverna teribile, cu tot ceea ce aveam să descoperim la noapte. Nu, nu m-am simțit o singură clipă tovarăș de acțiune cu cei zece agenți conduși de un comisar. Dar încheiasem, interior, un fel de pact provizoriu cu ei. Să vedem, ce are să fie. Ceasurile au trecut repede, unul după altul.

La zece și jumătate, eram la cafeneaua Varșovia. Ședeam toți în jurul unei mese și priveam, cu un ușor dispreț, spre consumatorii obișnuiți ai cafenelii cari n-aveau să plece ca noi, într-o escapadă atât de temerară.

- Mai aștept un răspuns și pornim, ne spune chestorul. În afară de chestor și de C., mai sînt doi domni tineri, cunoscuți de ai acestora, care au ținut să participe și ei. Din clipă în clipă, lucrul pe care sîntem gata să-l începem capătă tot mai multă importanță. Omul așteptat să aducă răspunsul sosește. Părăsim cafeneaua.

De unde aseară era un cer senin, o vreme frumoasă, a început să bureze încet, și cîte o răbufneală de vînt aduce de pe străzi valuri de ceață rece. Pare o noapte londoneză, așa cum au descris-o atîtea romane de aventuri. Un frig subțire ne pătrunde în oase, și ne strîngem în haine. Plecăm cu tramvaiul, spune chestorul, să nu se observe nimic deosebit. Automobilele au să vină mai târziu, în urma noastră.

Tramvaiul se desprinde din întuneric, cu nimburi de pîclă în jurul luminilor. Cînd ne suim pe platformă, cineva dintre noi se caută în buzunarul de la spate. Revolver? întrebă chestorul, l-ai uitat? Nu-i nimic, avem oameni destui.

Aveam oameni destui. Mergem să descoperim misterele Chișinăului. În cartierul gării... Vă închipuiți: cartierul gării din Chișinău. Ce de lucruri trebuie că se ascund acolo! Și tramvaiul înainta prin întunericul rece al nopții.

Geo Bogza
fragment din - **Basarabia Țară de Pămînt -**

Misterele și legendele Bosforului

Să revenim la bordul lui „Mircea“ și să ne continuăm călătoria. Timpul, se menține minunat. Noaptea e calmă și luna îmbracă în fuiori de beteală argintie valurile mărunte. De la locul de unde-mi fac cartul, le aud cum zburdă și clipocesc în pupă. Pe nesimțite orizontul începe să se împurpureze. Când aurora apare în toată splendoarea ei, ne aflăm la intrarea mărețului Bosfor. Cele două faruri instalate între coasta europeană și cea asiatică, unul la Rumeli și celălalt la Anatolii, par doi străjeri sclipind somnoroși în întâmpinarea dimineții. Lumina lor, pâlind la despărțirea dintre zi și noapte, amintește navigatorilor că intrarea în Bosfor nu e îngăduită înainte de răsăritul soarelui.

Întoarcem vasul spre nord, îndreptându-ne către farul plutitor, ancorat la douăzeci de kilometri înaintea Bosforului. Întocmai unui agent de circulație proptit în mijlocul drumului, el arată corăbierului venind dinspre nord direcția exactă de intrare în canal. Nu de alta, dar trebuie să ai o experiență de pilot încercat ca să nu te angajezi prin intrarea falsă a canalului care, de departe, se confundă cu intrarea cea adevărată. De multe ori, vase înșelate de această izbitoare asemănare, mai ales pe vreme de ceață, sau împinse de furtună, o dată intrate pe canalul lăturalnic, nu s-au mai putut smulge dintre stîncile ucigașe care-l căpтуșesc.

După ce înconjurăm farul plutitor și ne salutăm cu păzitorii lui, marinari încercați în lupta cu furtuna, luăm direcția spre Bosfor, lăsînd în urmă pe pescarii ce se întorc cu bărcile pline de la pescuitul scrumbiilor. Acostăm în dreptul fortului Kavac, ale cărui turnuri vechi se înalță amenințătoare parcă din apa mării. Țevile tunurilor Krupp, străjuind dindărătul parapeturilor masive, stau gata să-și scuipe încărcăturile de foc asupra vasului care ar cuteza să încalce regulile de navigație stabilite de administrația turcească. Fără a te opri la Kavac nu poți merge mai departe. Aici e cheia care deschide poarta spre Constantinopol.

Mitologia fixează aici locul unde cei cincizeci de argonauți, conduși de Iason, au încheiat în mod

glorios epopeea căutării lîinii de aur, ajutați de frumoasa Medeea, fiica regelui din Colchis.

În partea asiatică, ca un pandant al civilizației europene, se află Anatolii Kavac. Dincolo de poalele fortului, de unde pîndesc de asemenea hidoase guri de tun, e un sat al cărui pitoresc se ghicește după căsuțele mici și cochete care se răsfiră pe de lături ca niște mărgele scăpate dintr-un șirag. Deasupra se deschide, ca o pată de umbră în lumină, o pădure de castani, platani și sicomori umbrind ruinele unui vechi castel genovez. În apropiere a fost cîndva templul lui Jupiter pe care împăratul Justinian l-a transformat în biserică, închinîndu-l arhanghelului Mihail. Pe un pisc al promotorului Hieron a funcționat pînă într-o vreme un cazinou elegant, clădit de un

consorțiu englez, cu instalații pentru jocuri de noroc, după modelul cazinoului de la Monte-Carlo. Într-o noapte cu lume multă adunată în jurul meselor de joc, niște flăcăi veniți în ceată din inima Anatoliei, au descălecat în pădure și au pătruns în saloanele cazinoului cu flintele în mîină. După ce și-au umplut traistele cu lirele și mahmudelele jucătorilor, și-au descărcat flintele în policandrele și oglinzile fastuoase, prefăcîndu-le în cioburi. De atunci nimeni nu a mai cutezat să calce pragul cazinoului. Antreprenorii au fost nevoiți să-l lase în plata domnului, căutînd aiurea plasamente mai sigure...

Ofițerul turc care vine pe puntea noastră să ne cerceteze documentele de navigație e grăbit și plictisit că trebuie să-și piardă vremea cu formalități de prisos. Controlul pe un vapor de comerț e mult mai atractiv. Pe o astfel de navă poți descoperi oricînd oarecare nepotrivire între conosament și caricul efectiv. Comandantul unui cargobot, chiar dacă n-are nimic să-și reproșeze în privința legalității locale, știe că nu va putea trece prin apele turcești fără să împartă bacșișuri slujbașilor mari și mici - și uneori, dacă e nevoie chiar și sultanului. Altfel va avea de furcă cu împlinirea a tot felul de forme, unele inventate în mod special pentru scopuri de șicană, ceea ce înseamnă pierdere de timp, alergătură prin birourile căpitaniei și

ale vămii, întârzierea plecării și supraîncărcarea staliilor, ridicarea cheltuielilor de navlu. Un vas de război cum este cazul lui „Mircea” prezintă prea puțin interes pentru vameși, afară de cei cili slăbiciuni pentru țuica românească...

Acum, domol și elegant, „Mircea” și-a reluat drumul pe neîntrecutul bulevard al Bosforului, alunecând fără grabă de-a lungul celor două maluri învăluite în parfumul arhaic al legendelor milenare. Iată Jeni Mahale, un sat nou, locuit de pescari greci. Seamănă mai mult cu o mahala imensă. Apoi alte sate vin la rând, risipite de-a lungul celor două maluri, fiecare cu specificul și coloritul lui aparte - aici Mezar Burnu, cu o populație amestecată de turci, greci și armeni, mai încolo, tot pe partea europeană, Kastane Su. Pe aici trece promenada care duce spre răpitorul Buiuk Déré.

Pe malul celălalt apar zidurile unui vechi templu păgîn, restaurat în mănăstire de pravoslavnicii împărați bizantini, apoi satul Beicos, vîrît cu gingășie în centrul unui golf pitoresc. Îți îndrepti privirile curioase înspre casele mici, ca niște zaruri aruncate pe plajă de valurile mării, și ești ispitit să-ți închipui apărînd de undeva silueta de marinar galant a lui Pierre Loti, conducînd la braț o cadîină cu mers de căprioară în șalvarii umflați de briza mării și cu ochii fascinanți, arzînd ca flacăra sub iașmacul de mătase bleu-pal. Dar nu ! Nu se vede nimic din toate aceste frumuseți livrești !

Viața cea adevărată arată cu totul altfel. Nu zărești decît figurile obosite ale unor turci îmbătrîniți prematur, tacîndu-și de lucru pe lingă sculele lor pescărești, cîrbind plasele zdrențuite sau călăfătuindu-și bărcile trase pe uscat. Nici măcar copiii subțiați de rahitism și cu orbitele inflamate de trahoma nu sînt în stare să întărească lirica salonardă a vestitului scriitor francez. Turbanele lor imense ar putea fi luate drept niște dovleci pe care îi duc în cap, dacă n-ar fi punctul sîngeriu al fesului izbucnind din albul pînzei, ca o floare de bujor. Sînt firavi, degenerați de nemîncare și de lipsa bucuriilor copilărești, purtînd în priviri semnul dureros al dorințelor neîmplinite. Sintem toți pe punte, cercetînd cu lunetele în mină, cînd în dreapta, cînd în stîngă, priveliștile din ce în ce mai tulburătoare care se oferă privirilor noastre. Și fiindcă defilăm prin locuri care au fost leagănul celor mai frumoase legende din trecutul umanității, fiecare din noi se simte cuprins de o subită erudiție istorică.

- În locul acesta - spune unul - s-au unit flotele engleză și franceză în timpul războiului din Crimeea.

- Pe aici - observă altul - și-a întins corturile Godefroi de Bouillon în drumul primei cruciade.

Curg reflecțiile și apropourile istorice încît ai spune că pe punte s-a strîns un mic sanhedrin de savanți pornit să reconstituie din cenușa trecutului viața care a pîlpîit la umbra mărețelor ziduri în ruină.

La Terapia privim cu invidie vilele cochete cu balcoane și terase bogat înflorate, ascunse în parcuri imense. Terapia este reședința de vară a marilor ambasade europene și tocmai de aceea - spun gurile rele- un imens viespar de intrigi și de uneltiri. Dacă aleile albe, revărsate la poalele vilelor ca niște pîraie de, lapte curgînd sub bolta platanilor, ar putea vorbi, multe taine ale politicii internaționale ar ieși la iveală. În liniștea boschetelor încărcate în valuri de verdeață sau pe terasele înalte peste care șerpuiesc luieri de glicină încărcăți cu flori, oameni cu zîmbete misterioase pe buze, reprezentînd toate continentele și toate statele din lume, pun la cale pacea sau războiul, printr-un cuvînt insinuat la urechea unui mare vizir...

Vara ancorează la debarcaderele Terapiei staționare de război străine, venite chipurile să acopere securitatea diplomaților, dar care în realitate amintesc prin prezența lor că vechea glorie imperială este definitiv apusă.

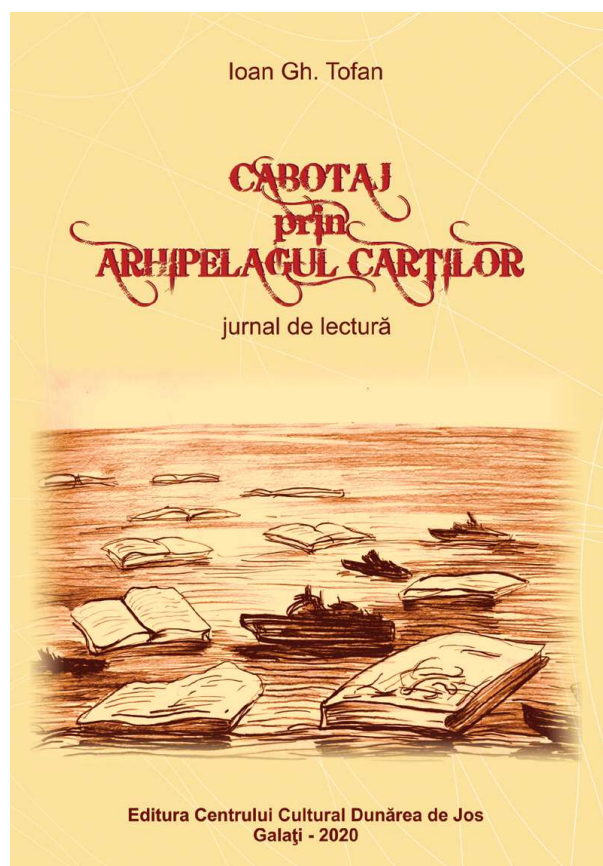
Mai la vale, tot pe coasta europeană, se ivește Stenia, vechiul Sostenius, cu șantier naval și doc plutitor, puncte de infiltrații ale capitalului străin, operînd în armonioasă cîrdășie cu sultanul și cu sfetnicii lui credincioși. Lingă Stenia salutăm cu exclamații de admirație frumosul palat de la Boiadji. Sultanul Abdul Aziz l-a dat în dar prințului Nicolai al Muntenegrului, cînd acesta a venit în vizită la Constantinopol. Puțină lume a înțeles sensul acestei mărinimii față de reprezentantul unei țări atît de mici, dar e sigur că ea ascundea dedesubturi ale politicii otomane în Balcani, într-o perioadă în care lupta pentru libertate și independență a popoarelor creștine din peninsula amenința statul turc cu dezmembrarea.

Fostul Keditiv al Egiptului, Ismail Pașa, posedă și el un palat la Stenia. El a fost unul din principalii acționari., ai canalului de Suez care s-a tăiat pe timpul său și care i-a adus imense averi. Intrigile imperialismului britanic l-au împins la războaie nenorocoase. Gonit de popor, Keditivul s-a exilat în palatul său din Bosfor, eonsolîndu-se să trăiască viața unui nabab din povești. De altfel, întreaga familie a Keditivului, mamă-sa și frații, aproape la fel de bogați, proprietarii unor nesfîrșite moșii în Anatolia, își aveau palatele reședințiale prin apropiere, concurînd în lux și fast cu palatul lui Ismail Pașa.

N. Ionescu- Johnson
fragment din „Însemnările unui marinar”

Cabotaj prin arhipelagul cărților volum în curs de apariție la Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos (fragment)

Ioan Gh. TOFAN

Călătoriile, fie ele pe mări sau oceane, nu-l fac pe un prost să devină deștept, ne spune doctorul Nicolae Bacalbașa, nu chiar cu aceleași cuvinte, citându-l pe Montaigne în sprijinul afirmației sale, chiar din primul capitol al cărții sale, Taci și înoată, pe care a publicat-o în anul 2000 la Editura „ARIONDA” din Galați. Ca marinar bălțareț, navigând numai pe Dunăre și adulmecând marea doar în timpul debarcărilor sau îmbarcărilor pe navele maritime pe care le-am pilotat vreme de peste treizeci de ani, înclin să-i dau dreptate. Am fost invidios, prietenește bineînțeles, pe navigatorii de cursă lungă, dar pilotând atâtea nave maritime, lună de lună, timp de mai bine de treizeci de ani, am avut ocazia să-i cunosc pe mulți dintre ei, atât români cât și străini. Dacă unii erau încântați să-mi povestească de locurile exotice, încărcate de istorie, prin care trecuseră și unde eu nu aveam să ajung vreodată, se găseau și destui care nu reținuseră din peregrinările lor pe glob altceva decât bufurile, bețiile cu scandaluri de prin baruri sau aventurile picante cu diversele femei

întâlnite prin porturi. Cartea domnului Nicolae Bacalbașa, pe care am avut curiozitatea s-o citesc și din considerente legate de camaraderia marinărească, este opera unui om căruia îi place să guste viața, s-o pipăie tandru și hulpav deopotrivă, dar foarte atent la ce se întâmplă în fundal. Este un om a cărui atenție distributivă reține detaliile fără de care întregul nu ar putea exista. Studiază și judecă critic comportamentul marinarilor lângă care va trebui să trăiască atâta timp, își face datoria de medic de bord cu profesionalism, deși multe medicamente îi lipsesc, dar abia așteaptă să vadă noi porturi și teritorii, de parcă ar dori să verifice autenticitatea bogatelor informații pe care le deține.

Este clar că doctorul Nicolae Bacalbașa și-a scris cartea după ce și-a consultat jurnalul sau notele de călătorie pe care le-a scris la bordul uriașei motonave Callatis, de 55.000 tdw și 220 de metri lungime, pe care a fost îmbarcat ca medic de bord. Cândva asemenea mastodonți au ajuns pe Dunăre până la Galați, având ocazia să-i pilotez. Din punctul meu de vedere aducerea unor asemenea nave supradimensionate, în perioada comunistă, pe canalul Sulina, doar de dragul de a raporta că nu există limită pentru gabaritul navelor care pot naviga pe un asemenea sector dificil, nu a fost decât o cascadorie periculoasă, dovadă fiind în sprijinul afirmațiilor mele intrarea unei asemenea motonave, în Cotul Tulcei, peste farul roșu de la Mila 38, pe timpul pilotării acesteia, în aval, de către un ditamai șef de corp de pilotaj, aflat efemer în această funcție.

Medicul Nicolae Bacalbașa se îmbarcă pe Callatis în largul coastelor Thailande, în dreptul insulelor Ko Sin Kang, spre sfârșitul unui decembrie, cam la doi-trei ani după evenimentele petrecute în țară la sfârșitul lui 1989. Motonava va încărca tapioca în golful Thailande în apropierea unui port și orășel micuț, numit Si Ruha (Si Racha), unde sunt trei temple budiste, fiecare cu crematoriul lui uman, ține să ne precizeze autorul. Trecerea prin strâmtoarea Singapore, ale cărei ape sunt „verzui onix”, lungă de 60 de mile, plină de pericole de navigație, dar unde vor avea pilot la bord până la sosirea în portul Singapore, este ocazia pentru scriitor de a trece în revistă istoria acestor locuri, de la începuturi până la ultima colonizare. Miracolul

economic al orașului-stat Singapore, unde zgârie norii te pot face să crezi că ești într-un al doilea New York, îl uluiește. Curățenia exemplară este menținută de măsurile drastice luate împotriva celor care nu o păstrează. Astfel, dând un exemplu, în Singapore aruncatul unei hârtii pe jos este amendată cu 1000 de dolari. La tot pasul explozia progresului, accelerată în ultimii douăzeci de ani, este evidentă. Locuințele vechi, tradiționale, sau cele coloniale, de inspirație europeană, sunt păstrate și conservate. Templele, precum cel chinezesc, Thian Hock Keng (Templul Fericirii Celeste), dedicat divinității protectoare a celor de pe mare, Ma Chu Po, este la mare cinste, dar și templul indian hindus Sri Mariamonn, unde există oameni care pot dansa pe cărbuni aprinși, se bucură de aceeași protecție și cinstire din partea statului singaporez. Chinezii majoritari și indienii au un standard mai ridicat de viață. Ocupă funcții în stat sau au diverse afaceri în mediul privat. Există însă și o populație minoritară pauperă, cea a malayezienilor. Aceștia sunt „discriminați pozitiv”, adică beneficiază de asistență socială la standarde civilizate, iar moscheele unde se roagă sunt protejate și susținute material de guvern. Se încearcă astfel evitarea atragerii acestei populații sărace către structurile comuniste sau fundamentaliste islamice.

Nu este uitat nici Thomas Raffles Stamford, întemeietorul coloniei engleze, cel considerat a fi părintele Singaporelui renăscut, care a cucerit insula nu prin forța armelor, ci cumpărând-o în anul 1819 cu 6000 de lire. El doar a schițat începutul dezvoltării, de restul ocupându-se alții mai târziu, dintre aceștia ieșind în evidență, mai aproape de zilele noastre, chinezul Lee Kuan Yeu.

La plecarea din Singapore motonava va naviga prin strâmtoarea Malacca, lungă de 800 de km, strâmtoare care desparte peninsula Malacca de întinsa insulă a Sumatrei. În Oceanul Indian, cu valuri de forță 5-6, un marinar se accidentează în timp ce vopsește castelul vaporului, alegându-se cu două fracturi, dar și cu o poreclă, aceea de Gică-ghips. Este primul pacient cu probleme serioase pe care îl va avea doctorul. Motonava își va urma ruta stabilită, cu destinația estimativă (ETA) Rotterdam. Vor mai avea de trecut în Oceanul Indian prin Strâmtoarea celor opt grade, aflată între insulele Laccadive și Arhipelagul Maldive, numită așa pentru că se află la opt grade latitudine nordică. Aici doctorul, aflat în comandă, dublând cartul de serviciu în mod benevol, surprinde răsăritul astrului zilei: „un soare de un roșu metal topit, parcă coborât de pe steagul Japoniei. Încet-încet, în prova, apare o

„Cel cunoscut drept unul dintre cei mai surprinzători prozatori ai Galațiului ultimului deceniu, romanele sale fiind best seller - uri locale, dar faima ajungând și mai departe, cel puțin în rândul marinarilor și... scriitorilor îndrăgostiți de Dunăre sau de Galați, cel puțin deocamdată, deoarece scrierile sale merită o mai largă recunoaștere, Ioan Gh. Tofan propune o carte poate surprinzătoare, mărturie a vieții sale de cititor din ultimii ani.”

a.g.secară

Ioan Gh. Tofan s-a născut pe 23 septembrie 1945, în comuna Jorăști, județul Galați. Absolvent al Școlii de Ofițeri Fluviali, 1972, lucrează ca ofițer fluvial, căpitan fluvial și pilot de Dunăre maritimă. Romanul Piața veche, publicat în 2013, primește în 2014 Premiul Revistei „Dunărea de Jos” și Premiul al II-lea la Concursul organizat de Festivalul Național de Creație „Vrancea literară”. Volumul de povestiri Viață de pilot a luat, în 2016, Premiul de excelență al Clubului Amiralilor din Constanța. Romanul Pe malul de lut al fluviului a luat, în 2019, Premiul al II-lea al Festivalului Național de Creație „Vrancea literară” și Premiul de excelență „Comandor Eugeniu Botez/Jean Bart” al Clubului Amiralilor din Constanța.

dungă de apă înscânteiată, din care, puncte negre, țâșnesc în evantai pești zburători, luminați prin contrast de irizarea violent aurie a apei”. Să tot navighezi când întâlnești asemenea priveliști! Din păcate, există și reversul medaliei. Defecțiuni la navă sunt destule, dar ETA trebuie respectată. Se vor face eforturi supraomenești pentru a ajunge la timp, chiar dacă nava a fost oprită în plin ocean pentru depistarea unei țevi sparte care inundă motorul cu ulei. Voiajul va continua după înlocuirea conductei buclucașe, navigând la 20 km distanță față de țărmul periculoasei Somalii, pentru a ajunge în Golful Aden. De aici, prin strâmtoarea Bab el Mandeb (Bab al Mandab), Marea Roșie („O mare stranie, o crăpătură între două continente” notează autorul) și canalul Suez, vor ajunge în Mediterana. Cu nava încărcată, în ruta spre Gibraltar, pe o mare montată destul de urât, vor trece pe lângă insula italiană Pantelleria, mai apopiată de coasta tunisiană, decât cea a Siciliei. Inițial, pe când se aflau în Marea Roșie, li se comunicase viitoarea destinație, după Rotterdam. Urmau să încarce grâu, peste Atlantic, în Argentina. Apropiindu-se de Peninsula Iberică și botezând-o „peninsula cheală”, doctorul ne trimite în epoca marilor descoperiri geografice. Atunci se tăiaseră majoritatea pădurilor. Era nevoie de lemn mult pentru construirea

nenumăratelor corăbii ale celor două coroane regale, spaniolă și portugheză. Urmează o descriere a celebrei strâmtoni a Gibraltarului, Coloanele lui Hercule, cum era numită în antichitate, pigmentată de autor cu opinii tranșante: „Rămasă singura poziție engleză la gura Mediteranei, Gibraltarul a fost mereu întărit. Numai că nu prea mai are ce păzi. Coloniile engleze din Extremul Orient și India au fost pierdute. Canalul Suez, de asemenea. Anglia a câștigat războiul, dar a pierdut imperiul.”

Trecând prin Gibraltar în ocean, navigând spre nord pe lângă coastele îndepărtate ale Portugaliei, autorul ne invită să deschidem puțin paginile istoriei extraordinare a acestei mici țări, denumită și „balconul Europei”. Dacă vă uitați pe hartă la perimetrul aproximativ dreptunghiular al granițelor statului lusitan, îl puteți compara lesne cu un balcon de tip loggie, încorporat în teritoriul preponderent spaniol al Peninsulei Iberice. Scriitorul nu uită să-l amintească pe Henric Navigatorul (1394-1460), cel care a revoluționat construcția navelor și în timpul căruia, la Sagres, în Portugalia, s-a inventat carabela, corabia care va reuși să navigheze cu vântul în față. A fost nobilul care a reinventat arta navigației, organizând multe expediții spre sud, în căutarea și găsirea unui alt drum spre Indii. A înființat o renumită școală de marină, în care aveau să fie pregătiți viitorii mari navigatori și descoperitori ai teritoriilor de peste oceane, Portugalia reușind atunci să devină stăpâna mărilor, cu flota cea mai puternică din lume.

Motonava Callatis își continuă voiajul spre miazănoapte lăsând în urmă capul Finisterre, situat pe coasta atlantică a Galiciei, traversând apoi golful Biscaya, până la Rotterdam. Aici are loc un al doilea accident de muncă, Iulică marinarul fiind lovit la cap de un bulon deșurubat, uitat la o macara glisantă a bordului, în timpul unei reparații făcute de electricieni. Nava va fi acostată în port, pe brațul Maas. Pentru a ajunge în orașul Rotterdam marinarii au nevoie de trei mijloace de călătorie: taxi, ferry-boat și tren. Destul de costisitor, dar doctorul nu ratează vizitarea importantului oraș olandez. Admiră arhitectura caselor, cu geamuri mari și fără perdele, în spatele cărora olandezii trăiesc lipsiți de trac, precum actorii pe o scenă. Făcând câteva reflecții amare despre soarta marinarii române, înainte și după '89, cât și despre dispariția flotei românești, autorul ne dezvăluie câteva amănunte legate de înstrăinarea navelor noastre, luând ca exemplu cargoul Gorgova, o motonavă de 7800 tdw. îmi cer scuze, dar privitor la această navă am să fac o mică digresiune. Gorgova

era, pe timpul vechiului regim, unul din vapoarele Navlomarului, o societate a statului cu interese comerciale care se împleteau strâns cu cele ale Securității. Dar asta nu era treaba noastră. Pe toți, care știam despre ce era vorba, ne fascina culoarea bordului acelor nave nu pentru că era aceeași cu a steagului partidului, ci din cu totul alte motive. Comandanții cargourilor roșii erau renumiți pentru filotimia lor. Fondurile de protocol de care dispuneau păreau nelimitate. Oricine ar fi venit la bord nu pleca niciodată cu mâna goală. Prin anii '80, într-un început de iarnă, în condiții de ape foarte scăzute, am pilotat motonava Gorgova de la Galați, până la Mila 44, unde am ancorat-o. Peripețiile acestui scurt voiaj au fost de pomină. Nava era încărcată full cu cherestea, cu o havalea de peste 4 m înălțime. Era înclinată într-un bord la opt grade și avea pescajul de douăzeci și două de picioare și jumătate. Cota maximă la trecerile cu apă mică era de douăzeci și trei de picioare, nici un centimetru mai mult. Pe scurt, pe timpul voiajului, care a durat neașteptat de mult, am avut nu mai puțin de cinci probleme cu nava, din care cea mai gravă a fost un blackout făcut imediat după Cotul Pisicii. Nu vreau să detaliez modul în care, împreună cu comandantul, am reușit să ajungem la destinație, dar vă asigur că a fost una din situațiile limită, din care am reușit să ies cu fruntea sus și de care sunt mândru. Fără sânge rece și hotărârea de a ști imediat ce să faci când ești în pericol, nu poți să fii la comanda unei nave. Există, în acest sens, un caz celebru al scufundării unei nave din marina civilă românească, soldată cu sute de victime. Nici astăzi nu se recunoaște vina celui care a avut pe mână soarta acelor oameni. Slab pregătit profesional, în opinia mea, a luat cea mai proastă decizie înainte de producerea catastrofei. Revenind la motonava Gorgova, comandantul Gică Apostu, mi-a făcut, la încheierea voiajului, o surpriză demnă de renumele unei asemenea nave. Nu m-a lăsat să cobor pe scara de pilot până n-am luat sacoșa cu cele două cartoane de Kent și patru kg de cafea boabe pe care mi-o pregătise, fără să-i spun eu nimic. Era pe vremea când și o pungă de o sută de grame de cafea îți se părea a fi aur curat. Să-i dea Dumnezeu sănătate, dacă mai trăiește! A fost un mare boier!

jurnal

„Niciodată nu e destul sau prea departe”

Marius DUMITRACHE

Suntem ceea ce facem în fiecare zi...Suntem singura creatură care reia obsesiv-repetitiv acțiunile care ne fac să ne simțim bine...Și astfel omul a inventat dependența... de orice și asta cât mai des... tot timpul! Restul timpului ni-l petrecem făcând planuri cum să obținem satisfacerea dorințelor...cumva, paradoxal, deși planurile vizează viitorul, trăim în trecut...încercăm să retrăim senzații uitate, să revedem locuri de care ne-am legat în trecut, să îi reîntâlnim pe cei de care ne leagă trecutul, viața și inima...

Nu există drog mai rafinat decât călătoriile...găsești ceea ce cauți de fiecare dată în locuri diferite, pentru că noul nu încetează niciodată să fie nou, după cum lumea e prea mare pentru a fi cunoscută într-o viață! Și atunci descoperim că niciodată nu e destul sau prea departe...

Cu aceste gânduri în minte l-am cunoscut pe scriitorul Ioan Grigorescu, de meserie gazetar, de profesie gânditor, cetățean al lumii întregi, „cel mai norocos dintre muritori”, așa cum mi-a spus atunci când l-am cunoscut în Polonia, în 1993...excelența sa Ioan Grigorescu ambasadorul României în Polonia! întreaga mea copilărie am călătorit în paginile cărților sale, iar întâlnirea cu „cel mai norocos muritor”, a fost pentru mine „coronița” de premiul întâi pentru că am învățat bine! In prima seară petrecută în compania Excelenței Sale, l-am însoțit pe acesta la teatru, unde am urmărit un music-hall, care se numea Metro...Am avut privilegiul de a sta chiar lângă el, beneficiind astfel de o traducere completă a piesei jucate de-altfel în limba polonă. Subiectul, destul de tragic, era eclipsat în totalitate de efectele speciale, demne de un S.F. made in 2020. Nici până astăzi nu am văzut ceva asemănător și au trecut de atunci destui ani! Mi-a spus că piesa s-a jucat și pe Broadway, fără prea mare succes, iar eu bucuros că am deslușit misterul, am catalogat-o ca prea modernă pentru „prăfuitul Broadway”, iar Excelența Sa a bufnit în râs: Da’ de unde dragul meu! Pe Broadway nu ai ce căuta fără happy-end! Asta el Am râs și eu, puțin rușinat de curajul de a fi emis o părere despre o lume cu totul străină, despre care nu știam nimic!

Seara următoare am fost invitat, alături de colegii din presa românească, la o cină fără fasoane, la Ambasada României din Varșovia. Cu toții am apreciat prestația diplomatică a domniei-sale ca fiind pe măsura valorii națiunii române! Și iarăși înțelepciunea dobândită în zeci de ani petrecuți în lumina

primită din înțelegerea și cunoașterea a nenumărate seminții și a tradițiilor acestora... Glumind ne-a spus că românii nu înseamnă foarte mult pentru conștiința colectivă a umanității! De ce, domnule ambasador? a urmat corul patrioților... Și a venit răspunsul la care nu ne așteptam niciunul... Pentru că marile seminții au mituri, iar noi de-abia copilărim ca și națiune și chiar și așa, uitați-vă la acești polonezi, au atacat tancurile germane, călare pe cai și cu săbiile în mână! Un gest inutil, o să îmi spuneți, dar din măreția și grandoarea unui asemenea sacrificiu, o națiune își trage seva pentru sute de ani! Cuvintele lui mă urmăresc și astăzi, iar anii care au trecut și peste mine au adus cu ei înțelegerea unei înțelepciuni superioare, astăzi mândria de a fi român se leagă într-un mod natural de această minunată catedrală care este civilizația umană, iar noi, românii, nu suntem cheia de boltă, dar suntem parte din ea... Călătoriile vor fi întotdeauna pentru cei care le vor fi descoperit o cale de a evada din cotidian, de a trăi mai mult în această viață și mai mult decât atât... Cu fiecare amintire pe care o adăugăm universului interior, îi dăm acestuia posibilitatea de a deveni motorul unei existențe superioare, devenim conștienți de apartenența noastră la specia umană... Ioan Grigorescu, cetățean al lumii, a înțeles înaintea vremii sale că destinația poate fi sau nu importantă, dar călătoria rămâne întotdeauna adevăratul scop al unei existențe irepetabile... și surprinzătoare la fiecare pas... Lumea este atât de mare, iar noi atât de mici!

Jurnalul artistei Olga Greceanu despre Expoziția Universală de la New York, așa cum s-a găsit în manuscrisele și ziarul Universul, 1939

CU „NORMANDIE” PE OCEANUL ATLANTIC

România, participând prin cinci delegați la Congresul A.I.A.C.R. și soțul meu fiind unul din cei cinci, îmi va fi dat și mie să vizitez Expoziția de la New York și frumosul nostru Pavilion Românesc, de care s-a vorbit bine, atât de mult.

Nădăjduiesc din toată inima să le dau dreptate.

După câte știu, nu s-au publicat încă amănunte asupra Expoziției de la New York. Voi încerca să le însemnez odată cu diferite alte note din călătoria noastră și care vor cuprinde, mai întâi, trecerea Oceanului cu vaporul „Normandie”, apoi unele excursii în principalele centre din Statele Unite, și la urmă Expoziția.

În clipa când agăț de valize etichetele companiei generale Transatlantica, încep să-mi dau seama că totuși călătoria noastră e o călătorie neobișnuită și de abia acum începe bucuria și curiozitatea continentului necunoscut.

Plecarea la Havre se face din Paris, din gara Saint-Lazare. Pe cheiul larg se înghesuiesc toate națiile, se vorbesc toate limbile, se întâlnesc tipurile tuturor popoarelor. Francezii au această distracție săptămânal și chiar mai des, căci mereu pleacă vapoare în lumea largă.

Așa cum e acum la gară, trebuie să fi fost odată la Turnul lui Babei, unde se întâlneau toate limbile pământului. Vorbim aici, unii cu alții, fără să ne înțelegem. Deci tot ce spunem e fără supărare pentru celălalt. Cei mai mulți călători sunt americani și chinezi. Vânzătorii ambulanți ai Parisului și-au găsit aici, în gara Saint-Lazare, câștigul sigur. Ei au grijă să-ți amintească, fie că pleci departe, fie că n-ai să te mai întorci niciodată. De aceea au pus în fața florilor și cărților ce vând, următoarea etichetă în limba engleză: „Ce mai faci de acum înainte cu moneda franceză? Nu-ți mai trebuie unde te duci. Cumpără aici!”. Oricât ar părea de ciudat, fapt e că americanul se lasă influențat. Își amintește de moneda franceză din buzunar și cumpără.

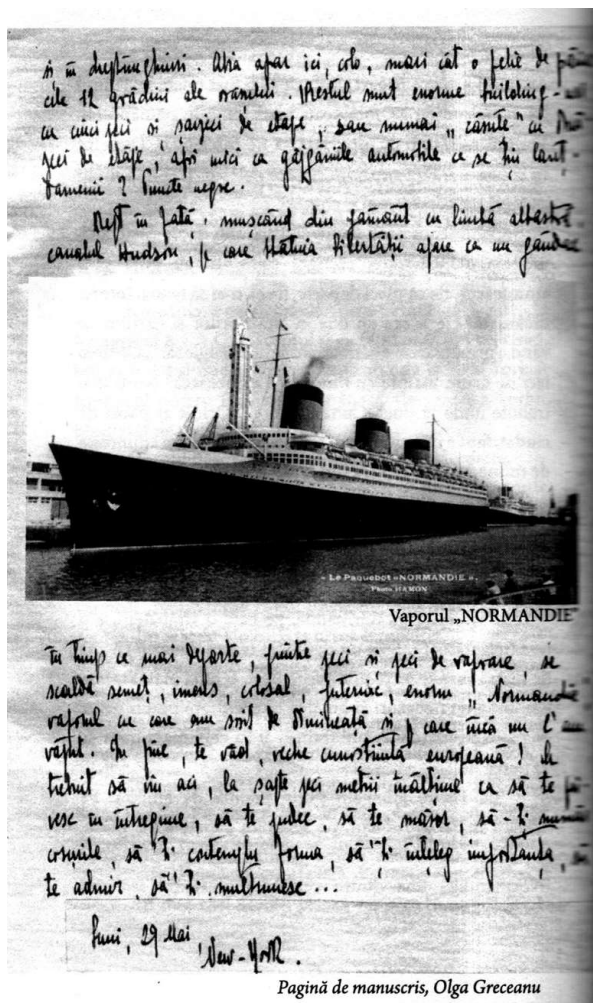
Se apropie plecarea. Peronul se goleşte. Ca în toate garile, cineva trebuie să plângă. În fața geamului nostru plânge o mamă a cărei fiică e măritată în America și acum se despart.

Pornim. Țara normandă, pe care o străbătem, e o țară încântătoare. E ca un decor de teatru. Fiecare căsuță de piatră surâde între pomi fructiferi. E luna mai. Fiecare e o lume de necazuri și bucurii concentrate pe un petec de pământ, căruia țărnul francez îi va cere maximum ce va putea da.

La Havre ajungem puțin înainte de amiază. Pe măsură ce ne apropiem, ne scoatem capetele pe geam, ne uităm să vedem marea și mai ales uriașul vapor „Normandie” una dintre cele mai glorioase realizări tehnice și artistice ale Franței; dar n-am văzut nimic [ca]: ziduri, case, clădiri, dealuri. Dincolo de aceste parapete nimic nu se zărește.

În gară. Nu știu cum e făcută gara maritimă, cum e acoperită, cum e așezată, dar parcă te leagă la ochi. Nu vezi nici marea, nici coșurile vapoarelor. Coborâm din tren fără să aruncăm o singură privire asupra valizelor noastre. De acum, alții ne vor purta de grijă. Hamalii vor citi pe etichete numărul cabinei și le vor duce deadreptul unde trebuie. Nici nu-ți trece prin gând că ceva s-ar putea pierde sau înstrăina. În fundul cheiului gării o scară mecanică te ridică, fără osteneală, la o platformă de marmoră neagră care se prelungește cu un salon elegant, ai cărui pereți sunt în întregime de marmoră. Acolo, în prag, doi agenți civili primesc lumea ca niște gazde grijulii. Cel din dreapta controlează pașapoartele americanilor, cel din stânga pe ale europenilor. Gata și cu pașapoartele.

În față mă ispitește o ușă de bronz ce lucește ca soarele. Ce surpriză ne rezervă? Vreo terasă de unde vom admira imensul „Normandie”, biruitor al oceanului? Trecem și de ușa de bronz și ne trezim într-un interior de basm. Așadar suntem pe vapor, fără să știm momentul precis când am părăsit pământul și am pătruns în vapor. Am trecut de pe chei pe o scară, de pe o scară în salon, din salon în salon, din încăperi de marmoră în alte încăperi de marmoră, din saloane de bronz în alte saloane de bronz, fără să iau cunoștință unde e un prag și unde se separă lumea stabilă de lumea plutitoare. Așadar, vaporul Normandie nu l-am văzut. Sunt în el, dar nu-l cunosc. Nici măcar nu l-am zărit pe dinafară. Nu știu cât e de lung, cât e de înalt. Ca să realizez (în mintea mea) formidabila construcție, trebuie să citesc prospectul. Nu mai rămâne decât să admirăm interiorul vasului la sosirea în New York.

Înșirați ca la operetă, stau dealungul sălilor groomi îmbrăcați în roșu, cu jiletca scurtă încheiată la trei rânduri de nasturi, cu tichiuța roșie pusă pe ureche, cu elasticul negru strâns sub bărbie, și cu brațele încrucișate. Extrem de decorativi, pândesc pe călătorii ce nu se descurcă, gata să-i lămurească și să le dea toate indicațiile.

Covoarele au grosimea saltelelor. Pereții sunt în metal gravat. Ascensoarele în bronz ajurat și geamurile în sticlă: „laliqne”. Decorările murale de câte 80 și 90 mp sunt fresce sau, (mai mult) încă, picturi pe sticlă în bronz și argint; basoreliefuri în piatră și mozaicuri.

Intrăm în apartamentul nostru. Vast, vesel, luminos, cochet, mai mult decât confortabil. Ne întâmpină o serie de lucruri noi, dar și ceva cunoscut de care nu-mi dau seama îndată. Ceva pretențios, ceva ce-mi amintește de mediul familiar și de țară. Ah, da. Valizele! Au sosit înaintea noastră, parcă râd ca de o farsă. Mă uit la ele cu plăcere, și acum stă fiecare la locul lor, cu etichetele de gât, parcă sunt prietene instalate în fotolii, la conversație.

Apartamentul are un mic antreu cu rafturi, apoi un dormitor, o odăiță de toaletă, o baie spațioasă, cu două feluri de apă: dulce și sărată.

Mobila în lemn de lămâi se înșiră dealungul pereților, ca și cum ar fi o singură bucată. Dulapul nu se poate despărți de bureau, nici de măsuță, nici de paturi. Toate își dau mâna. Se țin bine, să se clatine deodată când marea e rea, nu pe rând. Lângă fiecare măsuță un telefon, un carnet pentru radiograme, plicuri și hârtie pentru corespondență, oglinzi, fotolii, lămpi din belșug.

Tocmai când sunt mai dispusă sufletește să-mi placă interiorul vremelnice mele locuințe, dau cu ochii de un „aviz important”, pus în cel mai bun loc ca să fie citit, văzut și recitit. Un aviz care ne amintește că viața are un sfârșit, mai ales pe ocean, și deci să învățăm ce înseamnă fluieratul sirenei de cinci ori pe rând și ce urmează să facem: cum să îmbrăcăm costumul de salvare, cum să strângem curelele sub braț, care scară să suim, ce geam să spargem și în fine ce număr de barcă să luăm în primire. Barca corespunzătoare cabinei noastre e „canot 23”. Foarte bine în teorie. Dar m-aș umple de îngâmfare și aș avea cea mai frumoasă părere de eroismul meu, dacă auzind cele cinci fluierături ale sirenei, aș mai ști să mă îmbrac altfel, aș mai nimeri scara C, și aș aștepta „canot-ul 23”. Aș da buzna cum sunt și unde aș nimeri.

În sfârșit, nădăjduiesc că nu pentru „canot 23” am plecat din București, și las toate acestea pe seama literaturii.

Mai jos, alt afiș. Instrucțiuni pentru caz de foc. Pesimistă gazdă! N-am timp să citesc. Un steward bate la ușă și ne pofteste la masă. Când ieșim pe gang, tocmai trec trei făpturi negre, cu pași agali și ochii în pământ, un abate urmat de două călugărițe. Își au și aceste ființe un rost aici. Rolul lor va începe în clipa când viața unuia dintre noi va fi amenințată. Sunt mângâietorii ultimului ceas al naufragaților.

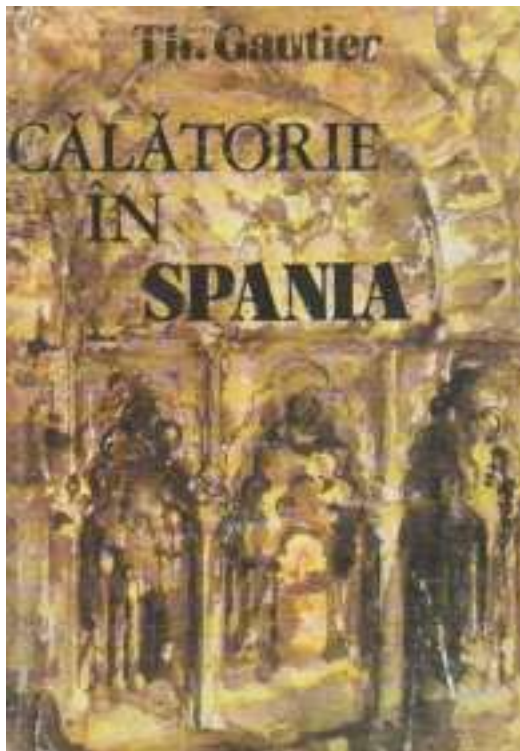
călătorii

De la Paris la Bordeaux

S-au împlinit câteva săptămîni (aprilie 1840) de cînd lăsasem să-mi scape, la-ntîmplare, fraza: „Mi-ar face plăcere să merg în Spania!” După cinci sau șase zile prietenii mei uitaseră prudentul condițional cu care-mi temperasem dorința și repetau, celor ce vroiau să-i asculte, că voi face o călătorie în Spania. După această formulare afirmativă, urmă întrebarea : „Cînd pleci ?” Răspunsei, fără să știu la ce mă angajam : „Peste opt zile”. După ce-au trecut cele opt zile, cunoscuții mei se arătară foarte uimiți văzînd că mă mai aflu încă la Paris. „Te credeam la Madrid, spunea unul. — Te-ai întors ?” întreba un altul. Înțelesei atunci că datoram prietenilor mei o absență de mai

multe luni și că trebuia să mă achit de această datorie eît mai repede cu puțință, ca să scap de veșnica sîcîială a acestor creditori grijulii ; pînă una-alta nu mai puteam călca prin holurile teatrelor și pe diferitele asfalturi și bitumuri elastice ale bulevardelor : tot ce-am putut obține a fost un răgaz de trei sau patru zile și, în ziua de 5 mai, mă hotărîi să scap în sfîrșit țara de prezența mea nedorită, urcîndu-mă-n poștalionul de Bordeaux. Voi trece foarte ușor peste prima parte a drumului, ce nu prezintă nimic interesant. De-o parte și de alta se întind tot felul de culturi pestrice și vîrgate ce seamănă perfect cu foile pe care sînt lipite modelele de pantaloni și de jiletci din cataloagele croitorilor. Asemenea priveliști îi farmecă pe agronomi, pe proprietarii de pămînturi și pe alți asemenea burghezi, dar nu-l prea încântă pe călătorul entuziast și dornic să descrie care, cu lorneta în mînă, cutreieră prin lume să descopere tainele universului. Dat fiind c-am plecat seara, primele mele amintiri, începînd cu palatul Versailles, nu sînt decît niște schițe slab conturate, estomplate de noapte. îmi pare rău c-am trecut prin Chartres fără să pot vedea catedrala.

Între Vendôme și Chateau-Regnault, ce se pronunță Ștrno pe limba surugiilor atît de bine imitată de Henri Monnier în admirabila-i satiră privind diligențele, se înalță niște coline împădurite, unde locuitorii își sapă casele-n stîncă și trăiesc sub pămînt precum altădată troglodiții : oamenii vînd piatra pe care o scot din săpături, așa că fiecare casă săpată în stîncă

dă naștere unei alte case în relief, ca o bucată de ipsos pe care ai lua-o dintr-un tipar sau un turn pe care l-ai face să iasă dintr-un puț; hornul caselor, o țeavă lungă făcută cu ciocanul în grosimea stîncii, sfîrșește la suprafața solului, așa că fumul iese din pămînt, în spirale albastrui, aparent din nimic, ca dintr-un zăcămînt de sulf sau dintr-un teren vulcanic. Călătorului cu chef de glumă îi vine foarte ușor să arunce cu pietre în blidele cu mîncare ale acestor oameni criptici și cred că nu o dată iepurii neatenți sau miopi au căzut de vii în străchinile lor. Asemenea construcții te scutesc de oboseala de a mai coborî în pivniți după vin.

Chateau-Regnault este un orașel cu pante repezi și cotite, mărginite de case strîmbe și șubrede, ce par că se sprijină unele de celelalte ca să se poată ține pe picioare; îl mai înfrumusețază oarecum un turn mare și rotund, așezat pe taluzul unor vechi fortificații, îmbrăcate ici și colo în pînze verzi de iederă: De la Chateau-Regnault la Tours nu vezi nimic interesant: doar pămîntul mărginit în fiecare parte de arbori și lungi benzi galbene ce se întind cît vezi cu ochii și care, în limbajul căruțașilor, se numesc panglici pentru coada iepii: iată totul. Apoi drumul se înfundă dintr-o dată între două povîmîșuri abrupte și, după câteva minute, își face apariția orașul Tours, pe care cei doi fii ai săi, Rabelais și domnul de Balzae, l-au făcut celebru. Podul din Tours, deși mult lăudat, n-are nimic deosebit; dar înfățișarea orașului este fermecătoare. Cînd am ajuns acolo, cerul, pe care se țirau leneșe câteva scame de nori, avea o culoare albastră de-o nespusă suavitate; o linie albă, asemănătoare cu urma lăsată pe sticlă de vîrfurile unui diamant, tăia suprafața limpede a Loarei; această dîră albă era o cascadă mică formată de unul dintre bancurile de nisip ce-s atît de dese în albia rîului Loara. Saint-Gatien își desena în văzduhul limpede silueta-i brună și fleșele-i gotice împodobite cu sfere și cupole, asemenea clopotnițelor din Kremlin, ceea ce dădea orașului o înfățișare moscovită, deosebit de pitorească; tabloul era completat de câteva turnuri și clopotnițe aparținînd unor biserici ale căror nume îmi sînt necunoscute; corăbiile cu pînze albe alunecau, cu o

mişcare de lebădă adormită, pe oglinda azurie a fluviului. Aș fi vrut să vizitez casa lui Tristan Schivnicul, teribilul părtaș la crime al lui Ludovic al XI-lea, minunat conservată, cu ornamentele ei înfiorător de grăitoare, alcătuite din lațuri, funii și tot felul de alte mijloace de tortură, dar n-am avut timp; a trebuit să mă mulțumesc să merg pe Strada Mare ce cred că reprezintă mândria orașenilor și care are pretenția că seamănă cu strada Rivoli.

Châtelleraut, vestit pentru cuțitoriile sale, n-are nimic deosebit în afară de un pod cu niște turnuri vechi la fiecare capăt, ce-i dau o fermecătoare și romantică înfățișare feudală. Cît privește manufactura de arme de aici, ea este o mare clădire albă cu o mulțime de ferestre. Despre Poitiers nu pot să vă spun nimic altceva decât că are un pavaj mizerabil, deoarece l-am străbătut pe o ploaie torențială și într-o noapte mai neagră decât catranul.

Cînd se făcu ziuă, trăsura trecea printr-un ținut împădurit cu arbori verzi plantați într-un pămînt de culoare roșie ; acest lucru producea un efect foarte bizar : acoperișurile caselor erau făcute din țigle cu șanțuri scobite după moda italiană ; țiglele erau și ele de-un roșu strălucitor, culoare stranie pentru ochii mei obișnuiți cu tonurile brune și cenușii ale acoperișurilor pariziene. Printr-o ciudățenie a cărei pricină îmi scapă, constructorii din ținut își încep casele cu acoperișurile ; pereții și fundațiile se fac abia după aceea. Se pun grinzile pe patru bîrne puternice și muncitorii ce construiesc acoperișul caselor își fac meseria înaintea zidarilor.

Cam acesta este locul unde începe lunga orgie de pietre cioplite ce nu sfîrșește decât la Bordeaux ; pînă și cea mai mărunță căsuță, fără ușă și fereastră, este clădită din piatră cioplită, iar zidurile grădinilor sînt făcute din mari blocuri de piatră suprapuse ; de-a lungul drumului, pe lîngă porți, vezi grămezi uriașe de pietre superbe cu care s-ar putea construi, fără prea mare cheltuială, palate ca Chenonceaux și Alhambra ; dar locuitorii se mulțumesc să le îngrămădească în mormane pătrate și să acopere totul cu un înveliș de țigle roșii și galbene ale căror contururi capricioase formează o margine dantelată, plină de grație.

Angoulême, oraș ciudat, cocoțat pe-o colină foarte aridă la poalele căreia rîul Charente pune-n mișcare două sau trei mori, este construit în felul acesta ; orașul are un fals aer italian, întărit și mai mult de arborii puternici ce-i acoperă rîpele și de un mare pin desfăcut ca o umbrelă, precum cei din orașele romane. Un turn vechi care, dacă nu mă-nșeală memoria, are deasupra un stîlp de telegraf (telegraful salvează multe turnuri vechi) dă severitate priveliștii și face ca orașul să ocupe o bună parte din linia orizontului. Urcînd panta, am remarcat o casă

mîzgălită-n exterior cu fresce grosolane ce reprezentau ceva ce semăna cu un Neptim, cu un Bacchus sau poate cu un Napoleon. Deoarece pictorul a neglijat să pună alături explicația, putem face și susține toate presupunerile.

Ținînd seama de drumul făcut pînă aici, mărturisesc că o excursie la Romainville sau la Paitin ar fi fost la fel de pitorească; nimic nu-i mai lipsit de variație și mai neinteresant decât vederea acestor nesfîrșite fișii de pămînt asemănătoare benzilor prin care litografiile reprezintă bulevardele Parisului, cuprinzîndule pe o singură coală de hîrtie. Ca peisaj nu vedeai altceva decât tufe de păduci și ulmi rahitici, ulmi rahitici și tufe de păduci ; iar mai departe, cîte-un șir de plopi, ca niște pene verzi înfipite-ntr-un teren plat, sau vreo salcie cu trunchiul diform și cu creștetul presărat de făină ; ca figură, vreun lucrător sau vreun cantonier, ars de soare ca un maur din Africa, ce te privește cum treci, cu mîna sprijinită pe ciocan, sau vreun biet soldat ce se întoarce la unitate asudînd și gîfîind, strîns în curelele echipamentului său. Dar dincolo de Angoulême priveliștea se schimbă și începi să simți că te îndepărtezi de marginea orașului.

Ieșind din departamentul Charente, întîlnești prima landă : uriașe întinderi de pămînt, cenușii, violete, albăstrui, mai mult sau mai puțin vălurite. Ca vegetație nu întîlnești decât mușchiul scurt și rar, buruieni de culoare roșcată și niște grozame pipernicite. Este întruchiparea tristeței Thebaidei egiptene și în fiecare clipă te aștepti să vezi defilînd dromaderi și cămile; n-ai spune că omul a trecut vreodată pe aici.

După ce-ai străbătut cîmpia, intri într-o regiune mai pitorească. Pe marginea drumului sînt grupate, ici și colo, case ascunse ca niște cuiburi în buchete de arbori, semănînd cu tablourile lui Hobbema, cu acoperișuri mari, puțuri mărginite de viță sălbatică, boi cu ochii mari, uimiți, și păsări ciugulind prin gunoaie ; bineînțeles că toate casele sînt făcute din piatră cioplită ca și gardurile grădinilor. În toate părțile se văd construcții începute și părăsite numai din capriciu, ca să fie reluate din nou, la cîteva pași mai încolo ; băștinașii par niște copii ce se distrează cu un joc de construcții cu care, folosind un anumit număr de bucăți de lemn tăiate în unghi drept, se pot clădi tot felul de edificii ; își scot acoperișul, mută pietrele casei și, cu același material, clădesc alta cu totul diferită. Pe marginea drumului înfloresc grădini înconjurate de arbori frumoși și de-o mare proștețime, împetrițați de mazărea înflorită, margaretele și trandafirii ce se zăresc printre crengi ; privirea se pierde pe cîmpuri unde iarba se ridică pînă la pieptul vacilor. O scurtătură înmiresmată de păduci și de măceși, un pîlc de arbori sub care se zărește o căruță fără cal, cîteva țărănci cu bonete evazate ca turbanele ulemălelor și cu fuste roșii și strimte : mii de detalii neașteptate îți desfată privirea și fac ca drumul să fie variat. Dacă ai așeza un

strat de bitum peste culoarea stacojie a acoperișurilor, te-ai putea crede în Normandia. Flers și Cabat și-ar găsi aici tablourile gata făcute. Cam acesta este locul unde încep să-și facă apariția beretele; sînt albastre și forma lor elegantă este mult mai frumoasă decât cea a pălăriilor.

Tot prin aceste locuri întâlnești și primele care trase de boi; aceste căruțe au o înfățișare homerică și primitivă: boii sînt înjuțați de coarne într-un jug prevăzut cu un mic frunțar din piele de oaie; au o înfățișare blîndă, gravă și resemnată, foarte sculpturală și vrednică de niște basoreliefuri din vechea Egină. Majoritatea poartă un valtrap de pînză albă ce-i apără de muște și de tăuni ; nimic nu-i mai ciudat decât înfățișarea acestor boi în cămeșoale ce-și ridică încet spre tine boturile umede și lucioase și ochii mari, de-un albastru închis, pe care grecii, mari cunoscători într-ale frumuseții, îi considerau destul de arătoși, pentru a-i folosi ca epitet sacramental al Junonei: Boôpis Hĉrĉ.

O nuntă ce avea loc într-un han mi-a dat prilejul să văd, strînși laolaltă, cîțiva băștinași; căci, pe o distanță de mai bine de o sută de leghe, nu văzusem nici măcar zece oameni. Băștinașii sînt foarte urîți, mai ales femeile; nu-i nici o deosebire între cele tinere și cele bătrîne: o țărancă de douăzeci și cinci de ani este la fel de veștejită și de zbîrcită la față ca și una de șaizeci. Fetițele poartă bonete la fel de mari ca și cele ale bunicelor lor, ceea ce le face să semene cu băieții turci, cu trup firav și cap uriaș, din picturile lui Decamps . În grajdul hanului am văzut un monstruos țap negru, cu uriașe coarne în spirală, cu ochii aprinși și galbeni, ce avea o înfățișare drăcească și care, în evul mediu, ar fi fost vrednic să conducă un sabbat.

Cînd am ajuns la Cubzac se lăsa seara. Odinioară rîul Dordogne era traversat pe un bac; dar lățimea și repeziciunea apei făceau traversarea primejdioasă, așa că acum bacul e înlocuit cu un pod suspendat de-o construcție foarte îndrăzneată : e lucru știut că nu sînt un prea mare admirator al invențiilor moderne, dar acest pod este, cu adevărat, prin dimensiunile sale uriașe și prin aspectul lui grandios, o lucrare demnă de cele ale Egiptului și ale Romei antice. Niște jetele alcătuite dintr-o serie de arcade, a căror înălțime crește din ce în ce mai mult, te conduc pînă la tabloul suspendat. Vasele pot trece pe dedesubt cu toate pînzele-ntinse, ca printre picioarele colosului din Rhodos. Felurite turnuri de fontă, prevăzute cu goluri pentru a le face mai ușoare, slujesc drept suporturi, pentru drugii subțiri de fier ce se încrucișează simetric, asigurînd o rezistență savant calculată; aceste cabluri ce se desenează pe cer ca niște subțiri și delicate fire de păianjen fac ca această construcție să fie și mai minunată încă. La fiecare capăt al podului sînt așezate două obeliscuri de fontă,

ca la peristilul unui monument teban; aceste ornamente nu sînt nelalocul lor aici, căci uriașul geniu arhitectural al Faraonilor n-ar desconsidera podul de la Cubzac. Pentru a-l străbate ai nevoie de exact treisprezece minute. După o oră sau două de mers, luminile podului de la Bordeaux, altă lucrare minunată dar mai puțin impresionantă, scînteiau la o depărtare pe care, din pricina foamei, aș fi dorit-o mult mai mică, căci călătoriile rapide se efectuează întotdeauna în dauna stomacului călătorului. După ce-am înghițit batoanele de ciocolată, biscuiții și celelalte provizii de drum, am început să ne treacă prin minte tot felul de gînduri canibalice. Tovarășii mei de drum mă priveau cu ochii famelici și, dacă am mai fi avut de mers încă o poștă, cred c-am fi reînnoit ororile plutei Meduzei; ne-am fi mîncat beretele, pingelele ghetelor, pălăriile și alte asemenea merinde, folosite de naufragiați și mistuite foarte bine de către aceștia.

La coborîrea din trăsură ești asaltat de-o mulțime de hamali ce-și împart între ei bagajele tale și se reped, cîte douăzeci o dată, să-ți ducă o pereche de ghete. Acest lucru nu-i însă nimic pe lîngă ciudatul spectacol pe care ți-l oferă paznicii așezați aici cît mai la vedere, de către stăpîinii hotelurilor, pentru a-l înhăța pe călător din mers. Toate aceste pușlamale debitează cu repeziciune și cît le ține gura de tare tot felul de laude și de injurii : unul te prinde de mîină, altul te apucă de picior, de poala hainei sau de nasturele de la palton, spunîndu-ți: „Domnule, veniți la hotelul Nantes, unde-i minunat !- Domnule, nu vă duceți acolo, e hotelul ploșnițelor, iată adevăratul său nume, se grăbește să spună reprezentantul unui hotel rival. — Hotelul Rouen! Hotelul Franței! strigă un grup ce te urmează vociferînd. — Domnule, acolo nu se spală niciodată vasele, se gătește cu untură topită și plouă în camere; veți fi jupuit de viu, jefuit și asasinat”. Fiecare încearcă să te scîrbească de hotelurile rivale; cortegiul de pierde-vară nu te părăsește decît cînd ai reușit să intri definitiv într-un hotel oarecare. Atunci reprezentanții diferitelor hoteluri rămîn afară să se războiască între ei dîndu-și pumni și tratîndu-se unii pe alții de tîlhari și de hoțomani, precum și cu alte asemenea injurii perfect verosimile, după care pornesc, în mare grabă, să urmărească o altă victimă.

Orașul Bordeaux seamănă mult cu Versailles în privința frumuseții clădirilor: se vede bine că locuitorii lui au fost preocupați de gîndul de-a întrece Parisul în măreție; străzile sînt mai largi, casele mai spațioase, locuințele mai înalte. Teatrul are dimensiuni uriașe; este cît Odeonul și Bursa la un loc. Dar locuitorilor le vine greu să-și umple orașul; fac tot ce pot ca să pară mai numeroși, dar toată vioiciunea lor meridională nu ajunge pentru a putea mobila construcțiile disproporționat de mari;

Th. Gautier
– fragment din „Călătorie în Spania”

Note de călătorie Dobrogea în octombrie

Gabi NEGUTU

La ora 6:00, pe strada Brăilei este întuneric și frig. Termometrul arată 4°C. Mașina a sosit exact și ne-a adunat pe toți în căldura prietenoasă și scaunele comode. Până să ne scuturăm somnul din gene, am și trecut Dunărea cu Bacul de Brăila și urmăm șoseaua spre județul Ialomița. Abia când ne apropiem de podul de la Giurgeni - Vadul Oii, răsare soarele.

Prima oprire este la Mănăstirea Ioan Casian. Clădirile se văd de departe, grupate pe o culme domoală ce iese în evidență din câmpia plată. Biserica mănăstirii, relativ nouă, ridicată după anul 2000, este albă și impunătoare. Clădirea alăturată, cu trei niveluri, probabil camere de cazare, poartă amprenta timpului. După ce cercetăm fiecare construcție, traversăm curtea și coborâm pe cărarea croită pe culmea stâncoasă spre Peștera Sfântului Ioan Casian. Intrarea în peșteră este sus, la capătul unei scări metalice bine făcută și pe ale cărei trepte poți citi numele celor care au contribuit la realizarea ei. Ne strecurăm mai anevoios în întunericul culoarului din stânga și privim altarul improvizat, icoana Maicii Domnului luminată de o candelă. Aerul este neașteptat de cald și mă gândesc că dacă monahul a dormit aici, cu siguranță nu i-a fost frig.

Afară, de pe culmea stâncoasă, privim lacul Casian și ne pierdem privirea în priveliștea câmpurile abia arate, până în zarea largă ce se sprijină pe stâlpii albi ai eolienei. Lacul, pe ale cărui ape se ridică trei insule pătrate, printre care plutesc lebede, este alimentat de râul Casimcea.

Pornim mai departe spre Rezervația Geologică Cheile Dobrogei de pe valea Casimcei. Mergem la pas pe drumul proaspăt asfaltat străjuit pe ambele părți de stânci înalte, modelate de apă și vânt. Ne simțim încântați în acest peisaj al uriașilor, luminat de soarele care nu mai are furia fierbinte de astă vară, sub cerul ce pare mai albastru din cauza unor norișori albi. Nu departe de noi, un cioban își mână domol, oile. De altfel, eoliene și turme de oi aveam să întâlnim aproape în toate locurile pe care le-am colindat. Pasă-mi-te în Dobrogea, e vremea când oile pasc ultimele fire de iarbă, înainte de a se retrage la stânele de iernat.

După ce fotografiem formațiunile stâncoase care de care mai uimitoare ale Cheilor, facem popas în jurul mesei care ne așteaptă încărcată cu toate bunătățile. Este mult prea copioasă, dar cine poate să-i reziste? Cafeaua pregătită în scobitura generoasă a unei stânci, însoțită de prăjiturile fără număr, are un gust pe care nu-l vei uita.

În încercarea de a arde din calorii, urcăm pe culmea cea mai apropiată și suntem răsplățiți cu o priveliște deosebită. De la înălțime, panorama este încă

și mai frumoasă decât se vede de la nivelul solului. Să adăugăm și senzația de aventură, dar și satisfacția pe care ți le dă această insignifiantă încercare de alpinism. De sus, versantul opus pare să te invite să-l escaladezi. În dreapta, satul Grădina se vede atât de clar, încât crezi că îl poți atinge.

Cu forțele refăcute, ne întoarcem în județul Tulcea și, dacă tot este în drum, vizităm Mănăstirea Colilia, lângă Slava Rusă. A fost o surpriză! Mănăstirea ce se înalță solitară în câmpul proaspăt arat, este vizibilă de departe. Îngrămădite în fața curții mănăstirii, este un grup de module precum cele folosite pentru adăpostirea sinistraților. Mult mai departe, în stânga drumului, o clădire cu etaj, stingheră, uimitor de albă și curată, cu acoperiș de culoarea țiglei. În rest, cât vezi cu ochii, cea mai desăvârșită pustietate.

De cum ne-am apropiat, ne-au fermecat arhitectura și prospețimea culorilor. Biserica veche este o frumusețe cu aspect neobișnuit, deosebit de bisericile noastre. Zidurile din piatră cimentată în mortar gri, sunt luminate de brăurile și chenarele ferestrelor văruite în alb strălucitor. Partea de sus a acoperișului și a turlei înalte, te duc cu gândul la un castel medieval. Din clădirea alăturată, a chiliilor, văruită în același alb impecabil, cu lemnăria vopsită asortat în culoarea țiglelor acoperișului, a ieșit o măicuța care ne-a lămurit. Acolo a fost biserica, ridicată în perioada interbelică, de o comunitate de germani. Satul lor a dăinuit vreo trei decenii, până s-au risipit cine știe unde. După revoluție, biserica a fost refăcută și transformată în mănăstire ortodoxă de maici cu hramul „Intrarea Maicii Domnului în Biserică” 11. În interior, ferestrele luminează nespuse de frumos, punând în valoare albastrul și portocaliul picturilor, iar cele două candelabre mari, sunt impresionante. Dincolo de clădirea bisericii, aparent fără legătură cu mănăstirea, o alee mascată de vegetație duce la fosta poartă de intrare, dominată de turla clopotniței. Privind-o, gândul

te poartă la vechile clădiri de pe strada Mureșenilor, din Brașov.

În continuare, drumul mărginit de arbori care aproape formează un tunel verde, ne poartă spre Mănăstirea Uspenia unde slujesc călugări ortodocși de rit vechi. Prima clădire poartă plăcuțe cu denumirea lăcașului; una dintre ele cu litere chirilice. În Biserica înaltă, cu două turle, slujbele sunt ținute în slavona veche. Oamenii intră pe rând, în tăcere, păstrând distanța impusă de pandemie. În stânga porții, o magazie ocolită de un fir de apă, pare o moară dezafectată. Dincolo de curte, un deal frumos împădurit strălucește în cele mai minunate și diverse culori. Prin curtea curată și îngrijită, ne îndreptăm spre Pangar. Călugărul înalt și binevoitor care ne primește, ne spune că biserica lor este autocefală, adică nu este supusă Bisericii Ortodoxe Române. Asta presupune și că se întrețin singuri. Ne prezintă obiectele bisericești, deosebite de ce vezi în mod obișnuit: icoane frumoase, păpuși

Matrioșca îngrijit lucrată și, mai ales, cutii muzicale în forma bisericii Vasile Blajenii din Moscova.

Odată cu soarele ce se îndreaptă spre apus, drumul ne duce spre casă, prin peisajul frumos. Raze piezișe, scot în evidență frumusețea câmpurilor pe care a răsărit, verde, grâul de toamnă. În mașină, predomină o ușoară tristețe a finalului. Parcă am vrea să mai continuăm, să nu ne despărțim, să nu se termine. Ne însuflețim, făcând planuri pentru următoarea excursie. La bacul de la Smârdan, acolo unde se întâlnesc cerul și pământul, o văpaie de aur lichid reține privirea, iar soarele coborât printre copacii de pe malul opus, a proiectat o punte aurie peste Dunăre.

Ajunși în Galați, mașina ne lasă aproape de casă, ceea ce e o binefacere după oboseala plăcută a orelor în care am colindat. Mintea, este încă plină de imaginile călătoriei și încet, încet, se liniștește până când, nu știi cum, aluneci în somn.

Note de călătorie în Orient

Motto: „Viata nu este ce ai trăit, ci ce îți amintești că ai trăit și cum îți amintești pentru a o povesti”.
Gabriei Garda Marquez, 1927- 2014.

Dubai decembrie 2015 - prima noastră călătorie în Orient: o aventură plină de magie și emoții, cunoaștere și reflecție asupra celor cunoscute, atmosferă de familie cu bucuria revederii fiului nostru mai mic. O poveste de neuitat, inspirată din notele de călătorie ale unui jurnal vechi de cinci ani. Și dorința de a o împărtăși cu cititorii revistei Dunărea de Jos.

Marti, 1 decembrie 2015. După cinci ore de zbor cu avionul companiei WIZZ - AIR, pășim pe pământ arab. Afară e aproape întuneric și aeroportul puternic luminat ne invită să intrăm în plină aventură Dubai - miraj al deșertului. **Aeroportul Internațional DWC** (Dubai World Central) poartă numele dinastiei **Al Maktoum**, cea care a creat în deșert, în aproape două veacuri, un miraj, o atracție irezistibilă a turnurilor ce ating cerul. În curând, vom face cunoștință cu unul dintre cele mai fastuoase orașe din lume, un emirat important în cadrul federației Emiratelor Arabe Unite. Ne întâmpină fiul mai mic -autorul acestei călătorii, ca si a altora de mai târziu. Emoția revederii atenuază șocul noului; ne bucurăm să fim, pentru zece zile, împreună. Trecem prin vamă, ieșim din aeroportul - ultramodern - în contrast cu veșmintele personalului, străbatem 30 de km. de deșert într-un taxi negru, elegant și ajungem într-o stație de metrou.

Metroul din Dubai este o minune a tehnicii: cel mai computerizat metrou din lume, suspendat, cu vagoane de trei categorii: obișnuite, ultraluxoase (VIP; Gold Class- cu scaune îmbrăcate în piele și cu covor pe jos) și vagoane numai pentru femei și copii. Urcăm într-un vagon luxos-clasa întâi, care ne duce spre centrul orașului, renumit prin zgârie - norii săi. Cu trei dintre ei, facem cunoștință chiar din acea seară.

Hotelul Chelsea Town - în care urmează să dormim primele două nopți - se află pe artera principală

a orașului - **bulevardul Sheikh Zayed** și are 40 de etaje. Alte două turnuri impunătoare, **Emirates Towers**, înalte de 305 și respectiv, 350 de metri sunt simbolul prosperității Dubaiului și au o particularitate: în funcție de locul din care sunt privite, ele își schimbă forma, se îmbrățișează sau se despart - o iluzie optică pe care urmează să o experimentez în zilele următoare. Deocamdată, le admir de la fereastra apartamentului nostru de la etajul 22. Nu ne este somn, dar e târziu și încercăm să ne odihnim; pentru că dimineață, fiul nostru trebuie să plece la birou, iar noi să ne începem vizita de turiști. Avem hartă și indicațiile lui; iar noi vom încerca să nu îl dezamăgim. Înainte de a adormi, trimit în gând o urare de „**La mulți ani, Românie!**” de 1 decembrie....

În zilele ce vor urma, nu mai am timp prea mult de scris în jurnal. Totul este la superlativ, iar eu notez, pe scurt, ceea ce trebuie reținut pe moment; în rest, las ochii să privească și să-mi umple sufletul de admirație în fața splendorilor de la fiecare pas... **Burj Khalifa** este cea mai înaltă clădire din lume, un uriaș din otel și sticlă, înalt de 828 de metri. **Dubai Fountain** este cea mai mare fântână construită vreodată, care aruncă apa la 150 m. înălțime. **Dubai Mall** este cel mai mare centru comercial din lume, supranumit Capitala Shopping-ului; are 1200 de magazine, din care poți cumpăra orice, motto-ul fiind „Dubai, Do Buy!” (Dubai, cumpărați!) Noi nu cumpărăm nimic, preferăm să privim acvariul gigantic, fântâna arteziană cu jeturi de apă ce dansează în ritm de muzică arabă; patinoarul de dimensiuni olimpice, cinematografele imense de 2800 de locuri. **Burj Al Arab** (Turnul Arabilor) are formă de barcă arabă cu pânze (dohw), e construit pe o insulă artificială din Golful Persic și este singurul hotel de 7 stele (5 stele Deluxe) din lume. Nu intrăm, dar aveam să aflăm mai târziu că în acest hotel, clienții sunt întâmpinați cu l-Paduri din aur de 24 carate și sunt conduși, la plecare spre aeroport, cu Rolls-Royce - ul. **Palm Jumeirah** este cel mai mare arhipelag artificial, cu insule grupate sub forma unei uriașe frunze de palmier. Din acest loc, avem amintiri mai deosebite....

...**Vineri, 4 decembrie 2015**. Aflăm că a doua zi vom pleca din Dubai spre Teheran, unde fiul nostru e nevoit să ajungă de urgență, cu treburi neprevăzute; ceea ce înseamnă o schimbare în programul inițial - de zece zile în Dubai. Ne însoțește seara, în ultima zi de Dubai pentru a ne arăta un tărâm de basm - **Palm Jumeirah**. Ne plimbăm pe plajă, admirăm de afară **Hotelul Atlantis** de 5 stele și privim în interior, prin geamul imens: sala de recepție are coloane masive de marmură, candelabre uriașe strălucitoare, dantelării din aur și sticlă de Murano, balustrade din fier forjat, plante de interior și ape curgătoare. Orbiți de atâta strălucire, ne continuăm plimbarea printre fântâni arteziene, grădini de iasomie și regina nopții, păduri de palmieri

și piscine înconjurate de șezlonguri. Ne așezăm acolo să privim oamenii care trec pe lângă noi și suntem martorii câtorva scene, interesante, iată două dintre acestea: chiar lângă noi, o femeie îmbrăcată în haine lungi, negre, intră direct în piscină și se îndreaptă spre un bărbat și doi băieți în costume de baie - probabil familia ei; li se alătură, la fel de veselă ca și ei, fără să pară deranjată de haine și de situația discriminatorie de femeie. Puțin mai încolo, o pereche în vârstă, cu părul alb - ea în cărucior cu roțile - bine dispuși, fără să pară că suferă din cauza situației de handicap; îi vedem îndreptându-se spre un grup sanitar luxos, cu mânere din lemn sculptat sub formă de pește, la ușile cabinelor. Aceste scene ne par stranii, deși ele ar trebui să fie normale în orice mediu, nu doar într-unul fantastic cum este Palm Jumeirah. Ne încheiem seara la o masă, într-o grădină de restaurant, împreună cu niște prieteni de-ai fiului nostru. Vorbim, râdem, mâncăm pizza, bem bere și...luăm, fiecare, pipa păcii - o narghilea cu apă aromată. Este așa numita Shisha iar trecerea ei de la unul la altul este, de fapt, o formă de socializare și comunicare non - verbală tradițională, căreia i ne supunem și noi. Sejurul nostru la Dubai se încheie astfel, cu o distracție de rămas bun. Uitam de regretul că întrerupem călătoria în Dubai și așteptăm curajoși o a doua aventură în necunoscut: Teheranul.

Ca o remarcă la perioada în care s-au derulat cele cinci zile trăite pe pământ arab, călătoria noastră în Dubai s-a desfășurat între două sărbători importante:

Sărbătoarea Națională a României - 1 decembrie, pe care, am purtat-o cu noi în suflet și în gând, chiar dacă nu am fost în țară;

Sărbătoarea Națională a Emiratelor Arabe Unite, 2-4 decembrie, la care am fost de față. Iată câteva date din istoria federației Emiratelor Arabe Unite: timp de 151 de ani (1820 - 2 decembrie 1971), această zonă a aparținut Regatului Unit. În zilele de 2-4 decembrie 2015 s-au sărbătorit 44 de ani de independență și unire a celor 7 emirate într-o Uniune. Emiratele Arabe Unite sunt conduse de un seic, monarh absolut al celui mai mare dintre emirate - Abu Dhabi și de un prim -ministru, emirul Dubaiului, cel mai dezvoltat emirat al Uniunii. Aflați în mijlocul aglomerației sărbătorii, am putut remarca vestimentația arabă, variată de la o țară arabă la alta, dar având elemente de bază comune: pentru bărbați, o robă lungă, albă și o eșarfă albă pe cap prinsă cu o bandă neagră răsucită; iar pentru femei, o haină neagră, lungă (abaya), purtată peste haine.

Însemnările mele despre Dubai nu se încheie aici, căci peste un an, în mai 2016, vom reveni cu întreaga familie, chiar de Paștele ortodox - o nouă ocazie de a adăuga și alte obiective turistice la cele vizitate în prima călătorie.

Mihaela Liana Popa

„Hagieni” ianuarie 1988

Hagieni

Hotel
Alfa
Golf ...

7800 tdw

Prima noapte pe vapor, în mijlocul Dunării, (plecăm în voiaj din Galați) tolănit în patul în care a dormit patru ani șeful Radio pe care l-au dislocat spontan (până acum aveau, sporadic, asistenți medicali, care, cumva, își asumau condiția).

Lângă capul meu, fotografia lui de nuntă-nevasta îmbrăcată în mireasă, el cu un smile larg și un trandafir alb artificial pe buzunar, un nene cu acordeon...

Ce înseamnă o asemenea călătorie?

Înseamnă obligativitatea de a te confrunta cu tine însuși și cu problemele tale. Nu mai poți folosi eschiva vizitei la prieteni, să mergi la spital cică să-ți vezi bolnavii, hai la mama sau hai să ne certăm la serviciu, drenând vicariant umorile și eludând problemele reale.

Ești obligat să gândești.

Poți face față, onorabile?

Căci tehnica supraviețuirii cotidiene este fragmentarea realității în clișee disparate, trăirea la bucată și nu en gros.

Aici este deosebirea între propria ta viață trăită cel puțin la modul laș (hai să evităm onest eufemismul „subiectiv”) și aceeași viață relatată măcar în osatura obiectivității minime, incontestabile epic, în continuu, de un altul (dacă tu nu ai curajul citirii consecutive a realității).

.....

Dunăre cenușie, neprietenoasă și lipsită de semne de navigație. Cu excepția unor bețe în coadă de mătură. Vorba plotului: Sahara

Unul din marile fluvii ale Europei.

Tot vaporul e umplut de țăcănit de table.

Mulțimea butoaielor de pe covertă, o caracteristică a vaselor noastre.

Cam în genul haleii din portbagajul excursionistului sau orezul din centura soldatului chinez.

Apa de la robinet, ca și ceaiul de nebăut, trăznește a gaz...

Seara în comandă, orele cel mai plăcute.

Luminițe roșii și verzi; fețele oamenilor nu se văd.

Marea se zărește vag, spuma de la etravă și valul ridicat se văd bine. Suntem în dreptul capului Midia. La radar se vede perfect peninsula Constanței. Cele două lacuri, cordonul litoral al Mamaei, vasele din radă.

Portul nu ne primește.

....

Dana 62, dană de fosfați

În lumina gălbuie a becurilor din port fosfatul se cerne peste „Hagieni” ca o ninsoare de Crăciun.

Plecați în o după-amiază cenușie și, cu vin și votcă, am suportat relativ detașat ceea ce ar trebui să fie un moment umilitor, răscolirea bagajelor – Controlul (desfășurat de altfel absolut civilizată și decent).

Alunecând cu pupa, bordat de remorchere ca de niște muște mari, negre deplasându-se ușor în toate direcțiile, Hagieni acoperit de nisipurile de fosfat a început să iasă din port.

Radiotelefonul defect găjâia ca un laringian operat.

Cum ieșim din port vine Șeful Mecanic și anunță că cel de al doilea Diesel Generator este defect și că el refuză să continue voiajul.

Aruncăm ancora în radă și anunțăm secția.

Orgia a încetat înainte să înceapă din lipsă de erectie.

Încercăm să contractăm flota prin radiotelefonul nostru defect.

Încercare dificilă, ne rugăm de alte nave că dacă ne aud să transleze.

Totul este ca un vis urât.

Hagieni seamănă cu Vania din poveștile rusești din secolul trecut căruia la zece ani tată-su i-a pus o rublă în palmă și l-a trimis în lume să se descurce cum o putea să-și facă un rost.

....

Stăm tot în radă, ce-i drept într-o zi însorită de iarnă.

Pompa livrată s-a dovedit a fi defectă.

Când va veni alta nu se știe.

Voiajul acesta e o colecție de false starturi.

Maistru lemnar are păduchi.

Nu știu cu ce se tratează.

Și nu mi-am luat un Vade mecum medical cu mine.

N-am fost niciodată medic „de circă”.

Direct anestezist.

Fir-aș al dracului să fiu de idiot!

...

Doamne, îți mulțumesc că mi-ai făcut să mai văd odată Bosforul.

Dimineată cu apă întunecată în care spuma ridicată de etravă apare și mai contrastant dantelată.

Se luminează din minut în minut și pătrundem în amfiteatrul malului deluros, nu prea înalt; în semiîntunericul dimineții pare o masă continuă asemenea marginii unui colac imens.

Și totuși se ghicește gaura.

Un far te face să vezi cum se închid în bizon, ca un rever revărsat peste fermoar, dealurile din față.

Doamne, îți mulțumesc! Îmi beau cafeaua și voi urca pe punte.

Ora 10 dimineața

Mai întâi de toate un cățel de usturoi și un pahar de votcă. Ce plăcere imensă! Plus dreptul la izolare.

Te-ai băgat în cabină, ai tras yala și nimeni nu îți întrerupe ritmul gândirii.

O gândire ca un tors de motan, exprimare liberă, curgere autonomă.

Jazz.

Trecerea necontrolată a umorilor în forme de expresie. Caragiale spunea că „stilul este ritm”.

Posibil că se poate spune mai mult, că omul (în ce are el definitoriu, personal, de viațuire nu de supraviețuire) este și el ritm.

Ce face cultura?

Îți reglează ritmul, îl consonează.

Vive la difference!

Nevoia de călătorie este asemenea nevoii de condiment.

Muzeul imaginar.

Pentru mine, această sintagmă a lui Malraux a fost o descoperire fundamentală a vieții.

Transfocarea. Schimbarea unghiurilor și a „planurilor” vederii.

Posibil ca aprofundata contemplare a buricului, fixarea privirii, să te ducă la profunzimi de autosondare, dar până la urmă cumplit meșteșug de tâmpenie.

Deprivarea senzorială.

Poate fi absolută, dar poate fi și relativă.

În up and down-ul senzației, gândirii, ofertei vitale sunt pe un up.

Doamne, îți mulțumesc.

Ne apropiem de țărm și ce părea a fi colacul cenușiu în care veneam să ne izbim se personifică din ce în ce mai mult prin detaliu.

Se ridică două valuri al depărtării și al întunericului.

Apropierea se însoțește de creșterea luminii.

Dealuri care sunt mult mai înalte decât păreau la prima ochire îndepărtată și mult mai puțin uniforme.

Pe partea europeană ceea ce acoperea strâmtoarea se dovedește a fi o formație masivă trilobată (cap Triforcas, ce denumire minunată am întâlnit la Melilla...).

Totul în cenușiu, verziu, maroniu.

Munți de piatră stearpă care în frigul iernii își mențin haina săracă de arbuști, alternând cu petice mari de piatră denudată.

Este frig, aburii dimineții încă nu s-au ridicat.

Pe unul din cei trei lobi o așezare. Un sat.

Și da și nu. Este mai mult decât un sat.

Ruinele unei vechi cetăți, ca un dinte ascuțit, azi cariat și clătinat în gura strâmtoării, gata să se înfigă în cel ce ar îndrăzni.

Cândva a fost emanația gloriei, apoi a temerii, acum o ruină nici măcar de interes turistic. Pâinea se mănâncă pe rând!

Și malul european și cel asiatic sunt acoperite de cetăți medievale, forturi.

Unele rase până aproape de temelii, altele bine păstrate, deasupra lor fâlfâie steagul roșu cu semilună.

Adunarea ordonată de bolovani, pe care, în decursul istoriei accentele s-au deplasat diferit fiind astăzi ca petecele de tapet vechi, acoperite de alte și alte dispuneri și care odată dezgolate întâmplător îți amintesc cu durere că în spațiul camerei tale au trăit, au suferit, s-au crezut stăpânii timpului și a vieții și mulți alți oameni; că nu ești decât o treaptă a timpului în constanța locului.

Când văd un asemenea spațiu îngust încărcat de semnele istoriei pe lângă trăiestii plăcerea apropo-urilor, plăcere pe care ți-o dă cultura ce transformă aglomerarea aparent dezordonată, de depozit a relicvelor într-un sistem coerent de trimiteri.

Din fragmente disparate de spațiu și timp se încheagă icoana trecutului și a devenirii lui (falsă ca orice reconstituire, un consens ordinar acceptat de toți din nevoia de adevăr, acela cu A mare despre care peste 20 de ani vei afla că totul este exact invers!).

Simt acut și ceea ce aș denumi deriziunea istoriei.

Așezarea de pe lobul mijlociu al bazei europene se desenează tot mai bine.

Domină o faleză înaltă, de stâncă verzui cafenie ce pare o imensă cascadă înghețată (are un nu știu ce îi dă mai mult forța apei decât a pietrei), faleză încinsă la bază de un dig alb de după care mijesc catargele bărcuțelor pescărești.

Un far înalt, solid, aducând ușor cu fostul turn al Colței, flancat de două sulite a unor minarete.

Toată așezarea este încheagată pictural pe coasta dealului.

Casele nu se răzlețesc, se strâng.

Zona este săracă, muntoasă.

Pe oameni nu-i desparte bunăstarea pământului, ci îi unește nevoia și lupta cu marea.

Așezarea în aglomerarea ei are ceva din coerența degetelor strânse în pumn.

Tot la degete mă gândesc privind gura din ce în ce mai bine desenată a strâmătorii.

Ceea ce părea un zid unic este un ansamblu de digitații ce vor să unească Europa și Asia dar nu se ajung.

Pe cenușiul mării aceste digitații în efort mă fac să mă gândesc la Michelangelo și Capela Sixtină.

Poate pentru că întâlnirea capurilor digitale îmi evocă tensiunea pe care o avea întâlnirea (mai exact ușor ne-întâlnirea) mâinilor de pe plafoanele Vaticanului.

(fragment)

Iannus bifrons, Iannus cel cu două fețe era la romani zeul porților, a trecătorilor și prin dialectica subtilă a oricărei porți și trecători un zeu al începuturilor, al înnoirilor.

La Iannus bifrons mă gândesc, văzând ascunsă în o unduire a țărmurilor, unduire care confundă pe retină îngemănarea Europei cu Asia, gura abia ghicită a Bosforului.

Ce este Bosforul? Un canal natural lung de aproape 30 de km, lat între 700 și 3600 de metri și adânc până la 37 de metri; un canal care unește Marea Neagră și Marea Marmara. Este atât de „canal” în așa măsură de îngust încât pe timpuri era închis cu lanț pentru navigație ca o adevărată poartă ce e drept nu se în-cuia ci se în-lănțuia.

Prin Bosfor și Dardanele, noi românii am fost cuprinși în vârtejul de civilizație a lumii Mediteraneene suferind și binefacerile și blestemele acestei comuniuni. Ne-am aflat în focarul unei formidabile încrucișări de căi și influențe una din acestea fiind cea a lumii Mediteraneene, Bosforul-Strâmtoare ne-a pecetluit în bună parte destinul. În momentul opțiunilor cruciale din primul război mondial România chinuită de setea ne-întregirii și dorul rotunjirii sale aprecia lucid și dureros că „Dacă Ardealul este inima țării, Marea Neagră și strâmtoarele sunt plămânii săi.” Bosforul nu a existat dintotdeauna. „Timpul

distruge forma în care se exprimă” spunea Turgheniev. „Bosforul este o clipă din viața pământului în cadrul valsului nestrâns între apă și pământ din istoria geologică a planetei” în care orice retragere a unuia din elemente era parcă pregătirea, reculul, pentru o revenire în forță, în această devenire-așezare făcută parcă să amintească că nimic în afara mișcării nu este perpetuu. Bosforul este o creație recentă. Ruptura pragului între Marea Neagră și Mediterană s-a produs în epoca cuaternară, epocă în care omul a devenit specia dominantă a planetei. Bosforul este într-un fel, prin simultaneitate, monumentul devenirii noastre ca specie. Bosforul este un canal care separă SE Europei-Peninsula Balcanică de SV Asiei-Peninsula Asia Mică. Ambele țărmuri ale strâmătorii aparțin Turciei. Partea Europeană, Balcanică a Turciei, deși redusă-cuprinde numai 3 și contribuie la alcătuirea a încă două, cele euro-asiatice, din 67 provincii administrative, este intens populată. 10% din locuitorii Turciei trăiesc în Europa, densitatea în aceste părți a țării atingând 485 loc/kmp. Turcia europeană este un patruleter din trupul

Balcanilor terminat spre SE cu o potcoavă realizată din scurgerea din trupul pătrășos al zonei a două peninsule. în acest patruleter două lanțuri muntoase, unul în Nord (ISTRIANDZA DAGLARI) și altul în

Sud (TEKIR DAG) închid o câmpie vălurită de un afluent al Mariței.

Peninsula din N mărginește Bosforul apoi partea Nordică a Mării Marmara și prin umărul estic al Peninsulei Balcanice proiectat ca o sfidare, adusă de mica Europă colosului Asiatic, peste Asia Mică-se prelungește cu Peninsula Galipoli. Peninsula Galipoli reprezintă o imensă epiglotă care menajând în Marea Egee și trupul Balcanilor golful Saros (în gura căruia insula Samotrache ne amintește cu durerea frumuseții perfecte triumful femeii grecești din marmură asupra timpului și timpurilor) se prăvale asupra Asiei Mici parcă lingând-o și menajând un culoar subțire de comunicare cu Mediterana-Dardanele. Această potcoavă bi-peninsulară mărginește partea Nordică a mării Marmara, nume care ar suna și mai bine tradus în românească-românesci-Marea de Marmoră. Marea de Marmoră, Medi-turcică întrucât scaldă țărături devenite prin avatarurile istoriei turcești, îmi trezește asociații dureroase cu Cântecul lui Dalida despre aceste țărături, cântec a cărei tensiune am simțit-o totdeauna, imn inefabil al durerii și vitalității, și pe care am decriptat-o abia la Moartea cântăreței. Geografic Marea de Marmoră este încă împreună cu Bosforul o prelungire-de aproape 300 de km-a mării Negre. Fuziformă, cu pântecele umflat M.Marmara se scurge în Mediterană în SE prin ciocul prelung al Dardanelor în timp ce Bosforul o călărește în NV, perpendicular pe axul ei, asemenea unei supape pe o oală-minune.

Vine pilotul îmbrăcat în negru, elegant, relativ tânăr, politicos, reținut, o engleză fluentă. Pe partea europeană se desfășoară amfiteatrele caselor cu 2-3 etaje, subțiri; în ...

Totul are ceva din ...de pe coasta stațiunilor noastre. De munte, terasate. Numai că aici totul e mai îndesit. Pe partea asiatică baza militară a marinei turcești, nave cenușii, un imens panou în care în mozaic negru apare chipul lui Atatürk (Tatăl turcilor). Pe un promotoriu al părții asiatică, în fața amfiteatrului etajat de vis-a-vis două vile cenușii cu geamuri cromate și balcoane de o eleganță greu de definit. Le sesizez spontan. E frumos și nestrigător.

Skipărul le știe. Sunt cele două vile (pentru două familii) a celui mai bogat om din Turcia. Privesc în spate și văd gaura așa cum vezi gura pâlniei prin tija ei.

Good bye, Marea Neagră!

Va fi bine, va fi rău, Dumnezeu mi-a trimis o nouă călătorie. Am timpul să gândesc, să mă instruiesc, să-mi trag sufletul din cotidian.

Cățărata pe deal una din cele mai bine păstrate cetăți vechi. Vis-a-vis alta. Pe fiecare din ele flutură semiluna.

Suntem încă aici. Am cucerit strâmtoarea. Alții au dorit-o cu ardoare. Poate că pentru crăpătura asta dintre pământeni, furișarea asta dintre mări s-au scris așa cum s-au scris paginile istoriei în ultimul secol.

Nicolae Bacalbașa

ORAȘUL CERNĂUȚI

Radu MOȚOC

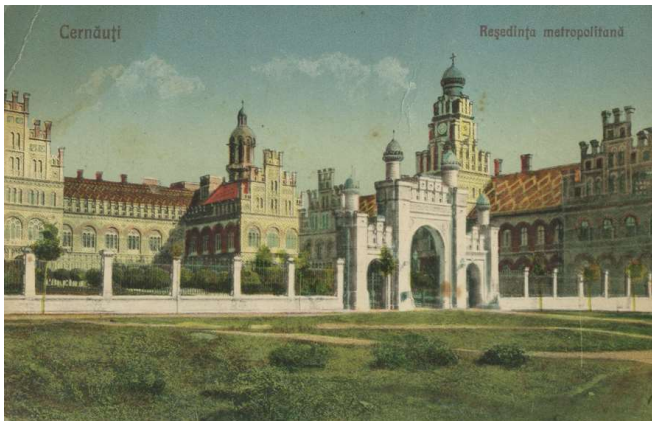
Cernăuțiul este atestat pentru prima dată, împreună cu orașul Iași, printr-un hrisov emis de domnitorul Moldovei **Alexandru cel Bun** la **8 octombrie 1408** prin care domnitorul acordă **un privilegiu comercial neguțătorilor din Liov**, document care se găsește ca atâtea altele la Muzeul de Stat de Istorie din Moscova (1).

După ce a fost staroste de Cernăuți (1619-1621) **Miron Barnovschi** obține dregătoria de pârcălab de Hotin (1621-1622) înainte de a prelua domnia Moldovei (1626-1629).

Cernăuțiul făcea parte din Moldova timp de 415 ani (1359-1774) iar din anul 1774 s-a aflat sub stăpânirea Imperiului Habsburgic, până la destrămarea acestuia în 1918. În perioada 1918-1940 respectiv 1941-1944, orașul Cernăuți s-a aflat în componența României. După anul 1944 Bucovina de Nord care includea și orașul Cernăuți intră în componența Uniunii Sovietice. Începând cu anul 1991 orașul Cernăuți face parte din statul ucrainean devenit independent după destrămarea Uniunii Sovietice.

Așezat pe malul drept al Prutului este centrul operațiunilor militare între domnitorii Moldovei și regii Poloniei care-și disputau stăpânirea Pocuției. Sub stăpânire austriacă Cernăuțiul s-a dezvoltat repede, transformându-se într-un oraș cu aspect european. La 1 sept. 1866 este inaugurată calea ferată care leagă Cernăuțiul de Viena și nu după mult timp împăratul Franz Josef I înființează Universitatea din Cernăuți, ca un cadou făcut bucovinenilor cu prilejul zilei sale de naștere. Cernăuțiul este electrificat în anul 1896 și primul tramvai electric este pus în mișcare un an mai târziu în anul 1897, iar canalizarea orașului a fost introdusă în 1895 (2).

Printre cele mai frumoase edificii ale orașului trebuie amintită: reședința mitropoliților Bucovinei sfințită în 1882 și construită în stil mauro-bizantin, de arhitectul ceh Iosif Hlavka. Reședința Mitropolitană găzduia biserica seminarului teologic și Facultatea de

Teologie, iar în partea centrală se afla sala sinodală unde a avut loc istoricul eveniment de la 28 noiembrie 1918 când s-a proclamat Unirea cu România. Lista poate fi continuată cu Primăria din Piața Centrală, Catedrala Ortodoxă, Teatrul dramatic construit în 1905 de arhitecții vienezi F.Fellner și H.Helmer,

fostul Palat cultural al românilor, Camera de Comerț și Meserii (astăzi Universitatea de Medicină), Filarmonica de Stat, etc. Toate aceste monumente arhitectonice vorbesc despre istoria acestui oraș care prin frumusețea și originalitatea lui a fost considerat „mica Viena”. Trebuie să spunem că orașul Cernăuți a fost sărăcit de anumite monumente printre care amintim monumentul Unirii inaugurat la 11 noiembrie 1924 în prezența familiei regale și a guvernului român, opera sculptorului Burcă și a arhitectului Ștefănescu. Un alt monument dispărut după 1944 este bustul împărătesei Elisabeta a Austriei. Bustul lui Schiller se afla în fața Teatrului Național, iar după Unire în grădina Casei Germane. În parcul Arboreasa se afla bustul lui Eminescu dezvelit în 1933.

Cernăuțiul fiind oraș academic este firesc să amintim câteva din personalitățile care au trăit și activat în perioada austriacă: Mihai Eminescu, frații Hurmuzaki, Silvestru Morariu, Dimitrie Onciul, Ciprian Porumbescu, Epaminonda Bucevschi, Aron Pumnul, I.G.Sbiera, etc.

La Cernăuți în perioada stăpânirii austriece funcționau 2 consulate: cel român și cel rus, iar în perioada interbelică au existat nu mai puțin de 7 consulate: austriac, cehoslovac, german, olandez, polon, suedez și francez. Bucovina cu centrul ei Cernăuți și multinaționalitatea ei a constituit o regiune culturală unică în felul ei.

Interesant este să urmărim evoluția demografică a Bucovinei. În secolul al XVI-lea Bucovina era populată numai de români. Ucrainenii fugari din Galiția s-au așezat cu timpul în părțile Nistrului și ale Ceremușului printre români după 1774 ca să

scape de recrutări.(3). Structura demografică în perioada de ocupare austriacă a fost mult viciată de metodele de înregistrare. Până în anul 1880 în Austria recensământul se făcea după limba maternă, după 1880 după limba de conversație. Conform acestei legi românii care trăiau printre neromâni trebuiau să declare limba cu care se înțelegeau cu neromânii și nu în limba lor natală. Așa se face că mii de români au fost trecuți pe listele ucrainenilor. Statisticile oficiale din 1916 arătau că în ciuda avalanșei de ucraineni veniți din Galiția în Bucovina, numărul românilor întrecea pe cel al ucrainenilor. Chiar și evreii erau trecuți ca fiind ucraineni. Recensământul din 1910 reflectat și de harta etnografică realizată de Ion Nistor arată următoarea situație: români - 273.254, ucraineni-305.101, iar evrei nu existau. Dar recensământul făcut după religie scoate în evidență 102.919 evrei, în timp ce după limba de conversație ei nu există (4).

Se poate spune că trei au fost elemente majore de deznaționalizare a populației române din Bucovina: cel german, polon și ucrainian. Germanizarea a fost concepută prin colonizarea teritoriului cu populație de origine germană, germanizarea întregului aparat administrativ și dominarea vieții economice și culturale. Polonizarea Bucovinei a început odată cu trecerea acestui teritoriu în componența Pocuției în anul 1786. În aceea perioadă Bucovina a fost invadată de elemente galițiene printre care amintim, profesori, preoți, funcționari și meseriași

poloni, dar și foarte mulți negustori evrei. Ucrainizarea a fost provocată de sărăcia și presiunea bisericii romano-catolice din Pocuția asupra populației ucrainene care a venit în masă în Bucovina fiind favorizată și de arendașii galițieni care importau zeci de mii de muncitori ucraineni ca mână de lucru ieftină (5).

După anul 1775 marii boieri din Bucovina se refugiază în Țările Române printre ei amintim pe: Iordache și Lupu Balș, George Beldiman, Ion Cantacuzino, Constantin Catargiu, Alexandru Neculce, Nicolae Roset, Antioh Stroici, Constantin și Ioniță Sturdza, Andrei Donici și alții. Rămân în Bucovina, Vasile Balș și Hurmuzăcheștii, iar printre mazili și răzeși se numără cei din familiile Flondor, Grigorcea și Zotta. Acest exod a avut urmări păgubitoare pentru că moșiile au ajuns în mâna arendașilor străini.

Prima școală primară românească funcționează începând cu anul 1844 în condițiile în care nu existau parohii și preoți catolici în localitatea respectivă.

În anul 1848 Cemăuțiul devine capitala intelectuală a tuturor românilor prin refugiul a unui însemnat număr de revoluționari români. În aceste condiții **Eudoxiu Hurmuzachi** întocmește celebrul memoriu care a dus la autonomia Bucovinei (prin separarea de Galiția) fiind declarată ducat și legiferată prin constituția din 1849.

Între provinciile aflate sub stăpânire străină, Bucovina a contribuit, raportat la numărul populație, cu cel mai mare număr de luptători în Războiul de Independență. Aproape 1 % din populația românească din Bucovina a

luptat în armata română. (45 de ofițeri dintre care 20 au murit pe câmpul de luptă). Un studiu a lui Nicolae Grămadă indică următorul tribut de sânge: 13.851 de morți și 3.064 de răniți.(6)

Singura apărătoare a drepturilor românilor după 1774 a fost biserica ortodoxă, cu toate că avea puteri limitate. Mitropolia Bucovino-dalmatină a dus la întărirea elementului slav în biserica bucovineană și slăbirea legăturilor cu credincioșii din Transilvania. Institutul Teologic(1827-1875) din Cernăuți și Facultatea de Teologie din 1875 au jucat un rol important în cultura Bucovinei, dar și în viața întregii ortodoxii. Subordonarea canonică și administrativă mitropoliei sârbești din Carloviț -1783-a avut un efect negativ asupra credincioșilor ortodocși români din Bucovina, în aceste condiții limba slavonă a câștigat teren în cadrul bisericii bucovinene, dar mai mult, limba română a fost treptat înlocuită cu limba germană și polonă. A sosit timpul să spunem că marele ierarh Silvestru Morariu a fost acela care a consolidat școlile românești dar a contribuit și la redșteptarea conștiinței naționale a românilor bucovineni. La îndemnul său s-au înființat asociații studențești iar preoții oficiau numai în limba română slujbele. Unii preoți au clădit cu mijloace proprii biserici și școli românești și s-au îngrijit de stare economică a populației românești, au înființat bănci și cooperative de consum.. Se poate spune că în Bucovina toate confesiunile s-au bucurat de toată libertatea inclusiv evreii care aveau sinagogi în toată Bucovina, mai mult, la Vijnîșa funcționa un Institut talmudic Jeșivat Bet Israel.

În 1936 Cernăuțiul avea 2 muzee: Muzeul Mitropolitan inițiat de mitropolitul Silvestru Morariu

care ilustra cultura și trecutul Bucovinei și Muzeul Bucovinei cu specific bucovinean.(7)

În Bucovina nu a existat o prăpastie între intelectuali, țărani și muncitori, ultimii s-au bucurat de stima și respectul

intelectualilor. Au apărut cu timpul reviste speciale editate de intelectuali destinate satului bucovinean. Țăranii bucovineni nu le lipsea dragostea de citit.

După 1850 școlile ortodoxe din Bucovina trec sub conducerea bisericii ortodoxe, dar cu toate acestea mulți bucovineni au fost nevoiți să învețe în Transilvania cum a fost cazul lui Zaharia Vorona, S.F1. Marian, filologul Vasile M.Burlă și pictorul Epaminonda Bucevschi..

Așa se face că apar personalități ca Ion Gh. Sbiera (1836-1916) care a fost numit în 1875 profesor de limbă și literatură română la Universitatea din Cernăuți unde a funcționat până în anul 1906. Membru al Academiei Române a publicat Codicele Voronețean în anul 1885. A inițiat o istorie culturală și literară din care au apărut două volume la Cernăuți în 1904. Scriitorii bucovineni au avut o' înclinare spre literatura populară. Simion Florea Marian(1847-1907) bun cunoscător al folclorului românesc a realizat o operă de cercetare încă neegalată de mult timp, fiind considerat de Hașdeu în 1881 singurul etnograf român. Ion I.Nistor, membru al Academiei Române a fost profesor de istorie la Universitatea din Cernăuți având o preocupare îndreptată spre istoria Moldovei și a relațiilor ei cu vecinii. **Ilie E.Torouțiu**, membru al Academiei Române editează Convorbirile literare la București dar trebuie menționată colecția de scrisori care face obiectul celei mai valoroase lucrări de studii literare intitulată „Studii și documente literare” în 13 volume. **Dimitrie Onciul** (1856-1923) face studiile la Cernăuți unde audiază cursurile de limba română ale prof. Ion Sbiera și este considerat pe bună dreptate ca părintele istoriografiei românești devenită știință pe

restaurarea unor clădiri și străzi principale care au oferit cadrul sărbătoresc acestui eveniment multicultural. Trebuie să amintim și contribuția **Institutului Cultural Român** care a facilitat apariția unui **album omagial închinat Cernăuțului la 600 de ani de atestare**. Meritul de a fi inițiat și îngrijit acest album aparține doamnei **Alexandrina Cernov, membră de onoare a Academiei Române** și a **prof. dr. Ilie Luceac**, ambii din Cernăuți. Tot cu acest prilej a fost emisă și o medalie care are pe o față stema Moldovei cu

baza metodei critice, va fi primit în Academia Română în anul 1905 și președintele acesteia în perioada 1920-1923.(8)

Un rol important în instruirea tineretului bucovinean l-au avut bibliotecile din Cernăuți. Prima bibliotecă publică a fost deschisă la 29 septembrie 1852 fiind constituită din donațiile românilor și care în 1875 devine Biblioteca Universității din Cernăuți. La inițiativa lui I.G.Sbiera și cu aprobarea lui Aron Pumnul a luat ființă Biblioteca elevilor români din Cernăuți care va trece în 1871 sub patronajul Societății pentru Cultură.(9)

Tot la Cernăuți în 1869 va avea loc primul concert al elevilor de la liceul românesc și în același an au fost jucate piesele lui Vasile Alecsandri și V.A.Urechia de către actorii trupei Mihail Pascaly. În 1898 a avut loc la Cernăuți premiera bucovineană a operetei „Crai nou”.

La Teatrul Național din Cernăuți, înființat în anul 1925, au activat personalități ale vieții teatrale de primă mărime precum: Victor Ion Popa, Mișu Fotino, Jules Cazaban, Nicolae Sireteanu, Grigore Vasiliu Birlic etc. Scenografia și decorurile au fost semnate de fascinantul pictor **Gheorghe Lowendal**.(10)

În 1937 Petru Luța organizează cea mai mare retrospectivă a pictorului **Epaminonda Bucevski** participant al serbărilor de la Putna din 1871 și care are meritul de a fi realizat primul portret în mărime naturală a lui Ștefan cel Mare fără barbă și care se găsește în custodia Muzeului de Istorie din Roman. Ca participant al aniversării a 600 de ani de atestare a orașului Cernăuți pot spune că am fost impresionat de

indicarea celor 600 de ani de atestare a Cernăuțului iar pe revers imaginea lui Alexandru cel Bun, Domnul Moldovei (1400- 1432).

Bucovina rămâne în conștiința noastră în veci un pământ românesc, leagăn al primilor domnitori ai Moldovei.

1. Cernăuți 1408-2008-Alexandrina Cernov, Ilie Luceac, Institutul Cultural Român, București, 2008., pag. 5-7
2. Din istoria culturii în Bucovina, Mircea Grigoroviță, Ed Didactică, București, 1994, pag.36 și 46
3. „Revista Bucovinei” nr.9 din 1942
4. Calendarul Societății pentru Cultură, T.V.Ștefanelli, 1914, pag.170-172.
5. Arcașii, Filaret Doboș, Cernăuți, 1940
6. Calendarul Glasul Bucovinei, 1934
7. Din istoria culturii în Bucovina, Mircea Grigoroviță, Ed. Didactică, București, 1994, pag. 46
8. Dimitrie Onciul-Teodor Balan, TiparuP’Mitropolitul Silvestru” Cernăuți,1938, pag.113.
9. Din istoria culturii în Bucovina, Mircea Grigoroviță, Ed.Didactică, București, 1994 pag. 97
10. Ibidem, pag. 103

Scrisoteca proiect inițiat de Florina Zaharia

Când bați palma cu intimitatea ta și a lucrurilor tale, când te așezi comod în tine însuși și îți îngădui condiția și ființa de scris, doar atunci, numai atunci poți să lași lumii un semn. Semnul tău. Derulăm, în câteva minute și cuvinte fără timp, filmul scrisului tău ca personaj principal.

Florin Dochia

Născut în Câmpina, la 28 martie 1950
Volume: Poezie – 19; Eseu – 4, Cronică literară – 2
Interviuri - 1

Când m-am născut eu, secolul trecut împlinea cincizeci de ani. Nu cred că acest lucru i-a influențat cu ceva dezvoltarea ulterioară. S-a sfârșit deplorabil, fără împliniri notabile; nimeni nu-i va putea șterge, însă, pecetea de veacul cel mai criminal din toate câte s-au cunoscut. Și încă, precum doar prin/din suferință se naște ceea ce dăinuie, nimeni nu-i va putea șterge pecetea de veac al celor mai importante revoluții și eșecuri din istoria omenirii. Poate doar focul și roata... Eu aparțin secolului în care au murit utopiile. Aparțin secolului care a căscat prăpastia între viața interioară și aceea exterioară a ființei umane, amplificând schizofrenia civilizației. Ruptura e în fiecare dintre noi, fie că o recunoaștem, fie că nu. Din această situație a ființei mele s-au născut poemele ce s-au scris mai departe și toate celelalte lucruri pe care le-am făcut, cu voie sau fără de voie. Viața adevărată nu le poate insufla, mai departe, decât tu, cititorule. Poate că merită.

- membru al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Poezie București; membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România; redactor-șef al publicațiilor literare „Revista Nouă” (2000-2020) & „Urmuz” (2014-2020)

.....
Geometria singurătății, poezie, Editura Premier, Ploiești, 2003, (premiul *Opera prima* al Festivalului Internațional «Nichita Stănescu», 2004)
Grădina de hârtie, poezie, cu ilustrațiile autorului, Editura Premier, Ploiești, 2003
Conserva de fluturi, poezie, Editura Premier, Ploiești, 2004 (cu desene de Lidia Nicolae)

Puterea lui Don Quijote, studiu aplicativ asupra surselor și rosturilor creației [interviuri cu personalități culturale], Editura Fundației Culturale Libra, 2006
33 - piatră pasăre, duh, poezie, Editura Fundației Culturale Libra, 2007 (cu 33 de desene de Lidia Nicolae)
Șarpele dezaripat, poezie, Editura Princeps Edit, Iași, 2008

Cântece pentru ștergerea umbrei, poezie, Editura Premier, Ploiești, 2010

Elegii de pe strada mea, poezie, Editura Premier, Ploiești, 2011

Prins în lumea cuvintelor, 1, eseuri, Editura Premier, 2012

Stare de lectură, critică literară, Editura Premier, 2013

Prins în lumea cuvintelor, 2, eseuri, Editura Premier;

Elegiile căderii, poezie, Colecția Biblioteca de Câmpina, Editura Premier, Ploiești, 2013

Orb pe mare, poezie, Editura PIM, Iași, 2014 (cu 10 desene de Lidia Nicolae)

Ferestre spre curtea interioară, poezie, Editura Fundației Culturale Libra, 2015

Cântece pentru Inanna / Chansons pour Inanna, version française par Laura Șerban, cu 16 desene de Lidia Nicolae, poezie, Editura Fundației Culturale Libra, 2015

Prins în lumea cuvintelor, 3, eseuri, Editura Fundației Culturale Libra, 2015

Fenomenul K, eseuri, Editura Detectiv Literar, 2015

Stare de lectură, 2, critică literară, Editura Detectiv Literar, 2016

Cântece pentru Inanna / Songs for Inanna, english version by Adriana Bulz, cu 20 de desene semnate de Daniela Rîndașu, poezie, Editura Fundației Culturale Libra, 2016

Întunericul. Alte elegii de pe strada mea, poezie, Editura Rafet, 2017

Produse derivate, poezie, Editura Grinta, 2017 (Premiul Național de Poezie „V. Voiculescu”, 2017

Noptalgii, poezie, Editura Detectiv Literar, 2018

36 de zile cu Lilith, poezie, Editura Detectiv Literar;

Nopti cu Inanna Lee, poezie, Editura Ecreator, Baia Mare, 2019

Sălbaticie oglinzi, poezie, Editura Alana, Slatina, 2020

Poeme din Carantină, poezie, Editura Detectiv literar, București, 2020

vreau să particip și eu, nemijlocit, la augmentarea haosului lumii

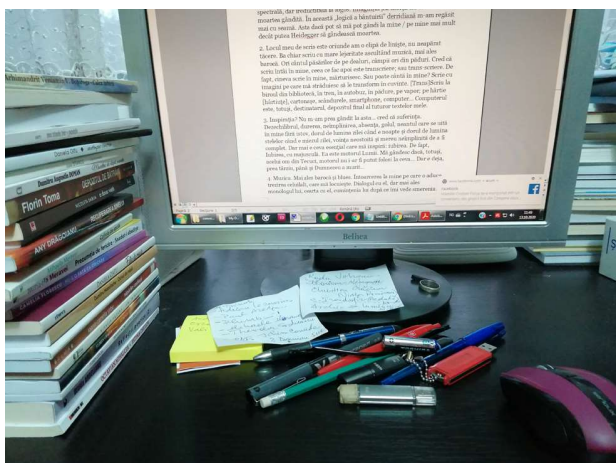
1. De ce scrii? Scrisul reprezintă...

1. Dacă aș fi francez, aș zice că scriu ca *façon de vivre, joie de vivre, devoir de vivre*. Dar nu sunt francez și atunci spun că scriu pentru că nu am încotro. Spectaculos, aș afirma că vreau să particip și eu, nemijlocit, la augmentarea haosului lumii. Unii au confirmat că-mi iese asta, m-au încurajat, după mine potopul a fost mai mare, mai furios, mai bolnav, ideea de salvare a lumii s-a îndepărtat sensibil. Uneori adunăm atâta întuneric în noi, încât trebuie să-l dăm luminii. Scriu convins fiind că nu este un mod de cunoaștere, nici de recunoaștere, ci un mod de a crea, de a inventa lumi, spectrale, desigur, astfel cum apar în hantologia derridiană – neînțelese înțeleșuri. De exemplu, Heidegger credea că ne putem gândi la moarte, că moartea este „gândibilă”. Este o eroare, nu ne putem gândi la moarte ca atare, putem crea o fantezie, o dimensiune spectrală, dar ireductibilă la logos. Imagin[ar]ea morții nu este totuna cu moartea gândită. În această „logică a bântuirii” derridiană m-am regăsit mai cu seamă. Asta dacă pot să mă pot gândi la mine / pe mine mai mult decât putea Heidegger să gândească moartea.

cred că scriu întâi în mine

2. Unde scrii? Locul unde scrii înseamnă / semnifică...

2. Locul meu de scris este oriunde am o clipă de liniște, nu neapărat tăcere. Ba chiar scriu cu mare lejeritate ascultând muzică, mai ales barocă. Ori cântul păsărilor de pe dealuri, câmpii ori din păduri. Cred că scriu întâi în mine, ceea ce fac apoi este transcriere; sau trans-scriere. De fapt, cineva scrie în mine, mărturisesc. Sau poate cântă în mine? Scrie cu imagini pe care mă străduiesc să le transform în cuvinte.

[Trans]Scriu la biroul din bibliotecă, în tren, în autobuz, în pădure, pe vapor; pe hârtie [hârtiuțe], cartonașe, scândurele, smartphone, computer... Computerul este, totuși, destinatarul, depozitul final al tuturor textelor mele.

Iubirea, cu majusculă. Ea este motorul Lumii.

3. Ce te inspiră oricând?

3. Inspirația? Nu m-am prea gândit la asta... cred că suferința. Dezechilibrul, durerea, neîmplinirea, absența, golul, neantul care se uită în mine fără istov, dorul de lumina zilei când e noapte și dorul de lumina stelelor când e miezul zilei, voința neostoită și mereu neîmplinită de a fi complet. Dar mai e ceva esențial care mă inspiră: iubirea. De fapt, Iubirea, cu majusculă. Ea este motorul Lumii. Mă gândesc dacă, totuși, acelu om din Tecuci, motorul nu i-ar fi putut folosi la ceva... Dar e deja, prea târziu, până și Dumnezeu a murit...

ascult Mozart, flaut și harpă

4. Ce te liniștește și te aduce în starea de scris?

4. Muzica. Mai ales barocă și blues. Întoarcerea la mine pe care o aduce, trezirea celuiilalt, care mă

locuiește. Dialogul cu el, dar mai ales monologul lui, cearta cu el, cuminența lui după ce îmi vede smerenia. Muzica, da. Chiar acum ascult Mozart, flaut și harpă, K. 299. Și afară plouă, sună monoton pe acoperișul de tablă. Este așa de reconfortant!

locuiesc în preajma unui spital neuropsihiatric

5. Ai făcut vreodată terapie ca să te întorci la tine / la scris?

5. Nu fac terapie. Nu chiar. M-am născut și am crescut, locuiesc azi în preajma unui spital neuropsihiatric. Mă plimb adesea prin pădurile de tei, fag și brad care-l înconjoară. Adun fructe de pădure. Stau rezemat de trunchiuri, le îmbrățișez, uneori. Este asta o terapie? Habar nu am... Ah, să nu uit! Am un

motan! Prezența lui dormind pe covor, lângă mine, contează enorm!

acasă este totdeauna acolo unde mă aflu

6. Tabieturile tale poetice sunt... / cuvintele compatibile cu scrisul tău sunt...

6. Nu am tabieturi. Trebuie să mă simt acasă. Și acasă este totdeauna acolo unde mă aflu. Cafea, ceai, vin, limonadă... confort fizic... Cuvinte compatibile cu...? Cred; De ce?; Cum?; Măine; Lumină; Deșert.

7. Dacă nu ai fi scris, ce ai fi făcut?

7. Dacă nu aș fi scris, aș fi cântat. Și poate aș fi și încântat. Dar așa a fost să fie.

Florin Dochia a obținut Premiul **Opera prima** al Festivalului Internațional «Nichita Stănescu», 2004 Premiul Național de Poezie „V. Voiculescu” pentru „Produse derivate”, 2017 și multe alte Premii mai mici sau mai mari, mai locale, mai naționale

Scrisoteca invitat Angela Ribinciuc

Când bați palma cu intimitatea ta și a lucrurilor tale, când te așezi comod în tine însuși și îți îngădui condiția și ființa de scris, doar atunci, numai atunci poți să lași lumii un semn. Semnul tău. Derulăm, în câteva minute și cuvinte fără timp, filmul scrisului tău ca personaj principal.

Angela Ribinciuc

Premiul „A.E.Baconsky” la Festivalul-concurs de poezie „Orfeu”, Cluj-Napoca, 1998

S-a născut la 8 mai 1969.

A absolvit Facultatea de Mecanică, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați. În perioada **2015-2016**: Programul postuniversitar de formare și dezvoltare profesională continuă *Managementul comunicării și relații publice*, Departamentul de Formare Continuă și Transfer Tehnologic, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați și în **anii 2016-2018**: Domeniul de studii de masterat științele comunicării, programul de studii *Comunicare și tehnici de producție mass-media*, Facultatea de Litere, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați. Diplomă de Master, Titlul tezei de disertație: „Istoria unui brand – Viața liberă”.

Cări publicate:

1. Cubul de aer (volum de debut), Editura Parnas, Iași, 2002
2. Sahare și fântâni (poeme), Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos” din Galați, 2012
3. „La frontiera loialității” – carte interviu cu col.(r) Didel Bădărău, Editura Fundației Culturale Antares, Galați, 2014
4. „Viața începe mereu” (poeme), Editura Axis Libri, Galați, 2014.

Premii literare:

Premiul al III-lea (poezie) la Festivalul-concurs Baladele Dunării, Galați, 1986
Premiul al III-lea la Concursul literar „Iubirea”, Tecuci, 1998

Mențiune la Festivalul literar „Grigore Bacovia”, Bacău, 1998

Premiul al II-lea la Festivalul de poezie „La porțile visului”, Reghin, 1999

Premiul Revistei Antares la Festivalul-concurs „Porni Luceașărul”, Botoani, 1999

Premiul Editurii Parnas din Iași la Festivalul-concurs „Porni Luceașărul”, secțiunea Debut în volum, Botoșani, 2001

Premiul „Ioanid Romanescu” și Premiul Revistei „Convorbiri literare” la Festivalul „Costache Conachi”, Tigănești, Galați, 2001

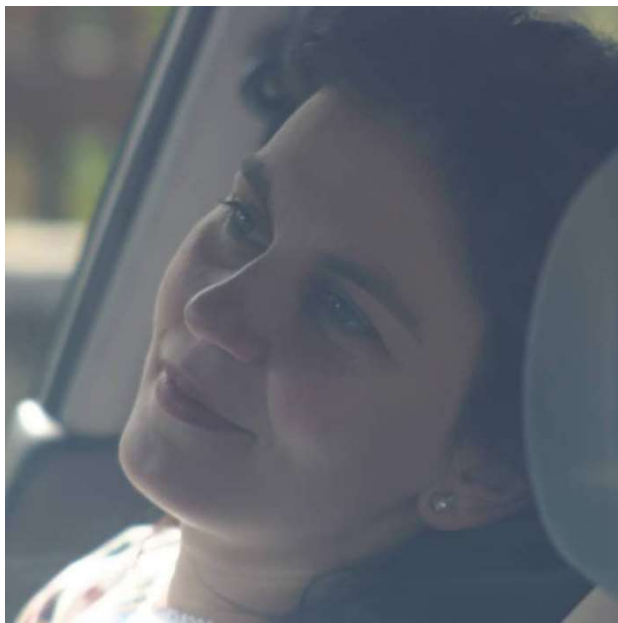
Premiul I și Premiul Revistei Tomis din Constanța la Festivalul „Panait Cerna”, Tulcea, 2002.

- Ordinul ziariștilor – clasa I, aur, acordat de Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România în anul 2012;
- Premii pentru promovarea culturii acordate de Teatrul Muzical „Nae Leonard” Galați, Teatrul „Maria Filotti” Brăila, Revista „Dunărea de Jos” Galați, Centrul Cultural „Dunărea de Jos” Galați și Biblioteca Județeană „V.A.Urechia” Galați.
- Membră a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România din anul 1994
- Membră a Societății Scriitorilor „Costache Negri” din Galați din anul 1995
- Membră fondatoare a Asociației *Galați, orașul meu* din anul 2014
- Membră a Asociației Române de Relații Publice din anul 2017

Un mod de a sta de vorbă cu mine

1. De ce scrii? Scrisul reprezintă...

Scrisul reprezintă cel mai bun mod de a sta de vorbă cu mine, de a căuta să înțeleg lucrurile, nuanțele, de a-mi da răspunsuri.

Consider că scrisul este o oglindă a sufletului. Îmi place să regăsesc, peste ani, mărturiile ale stărilor mele de spirit, pe care le redescopăr cu emoție și bucurie. Astfel mă regăsesc.

„Scrie, ca să păstrezi florile gândului tău, pe care altfel le ia vântul”, spunea, atât de frumos, Nicolae Iorga. Eram copil când profesoara de română Mărioara Șuşnea, de la Școala 11, ne-a dat ca moto aceste cuvinte.

În ceea ce mă privește, le-am luat în serios.

Locul unde scriu are ceva din confortul meu

2. Unde scrii? Locul unde scrii înseamnă / semnifică...

De obicei scriu în mașină, când sunt singură și ascult muzica sufletului meu. Atunci ideile prind cel mai bine contur. După un dialog interior, trag pe dreapta, sub ramurile unui copac și încep să îmi aștern pe hârtie gândurile. Scriu de mână, tai, corectez, completez, până simt că nu mai e nimic în plus sau în minus. Scriu cu geamul deschis, îmi place să simt aerul curat (cuburile mele trebuie să aibă aer proaspăt).

Locul unde scriu are ceva din confortul meu (mașina și muzica) și ceva din natura fără de care m-aș sufoca.

Simt când trebuie să scriu, e ca un vas care se umple și trebuie golit

3. Ce te inspiră oricând?

O idee deșteaptă pe care o citesc sau o aud, un loc ce trezește în mine o emoție, o întâmplare din care am învățat ceva, un om pe care îl admir, dar, mai presus de toate, spectacolul vieții care nu încetează să mă bucure și să-mi ofere clipe de revelație sau provocări.

Simt când trebuie să scriu, e ca un vas care se umple și trebuie golit, ca să fac loc altor idei, întâmplări, sentimente.

Uneori, ideile au nevoie de timp pentru a se contura, pentru a se decanta. E o alchimie lăuntrică, individuală, ce are legătură cu experiența, percepția și maniera noastră de a extrage propriile lecții din ceea ce ne este dat să trăim.

Sentimentul că am făcut ceva bun sau că am putut să ajut pe cineva

4. Ce te liniștește și te aduce în starea de scris?

Am momente în care conștientizez cât de norocoasă și binecuvântată sunt. Atunci ridic cu recunoștință ochii spre cer și mulțumesc.

Muzica e cea care mă liniștește. Sentimentul că am făcut ceva bun sau că am putut să ajut pe cineva mă mai liniștește. Și faptul că am mai învățat ceva important, că viața nu a trecut pe lângă mine fără să mă atingă.

Scriu atunci când sunt tristă sau atunci când îmi cântă sufletul de fericire. Există un vers dintr-o poezie de Grigore Vieru care-mi vine în minte: „până la lacrimi mi-e dragă viața...”

Terapia mea are legătură cu zâmbetul, cu îmbrățișările, cu natura, cu cerul...

5. Ai făcut vreodată terapie ca să te întorci la tine / la scris?

Sigur că da. Avem cu toții perioade și perioade. Perioade în care acumulăm și perioade în care dăruim.

Dacă am scrie tot timpul, când am avea timp să mai citim? Să mai trăim?

Terapia mea are legătură cu zâmbetul, cu îmbrățișările, cu natura, cu cerul, cu așteptarea, cu iertarea, cu armonia interioară. Îi pot da atâtea definiții! După ce am devenit mamă nu am mai putut scrie la fel ca înainte. Sunt etape ale devenirii ce trebuie parcurse. Cu timpul, înțelegem altfel lucrurile, ele dobândesc alte profunzimi, prioritățile se schimbă.

**liniștea, sufletul, lumina, viața,
zborul, culorile, iubirea**

6. Tabieturile tale poetice sunt... / cuvintele compatibile cu scrisul tău sunt...

Ce idee frumoasă! Nu am încercat până acum să-mi analizez tabieturile poetice... sau să găsesc cuvinte compatibile cu scrisul meu.

Așadar: liniștea, sufletul, lumina, viața, zborul, culorile, iubirea ar fi câteva dintre aceste cuvinte.

Cât despre tabieturi, o parte le-am amintit - muzica, mașina, copacul. Când sunt acasă și am totul la îndemână, pot scrie și în bucătărie (când spăl vasele îmi vin cele mai bune idei și în curte (când stropesc grădina, îngrijesc florile sau mă joc cu pisicile), depinde doar de momentul zilei, de inspirație și de înghăduința familiei.

Copacii nu m-au dezamăgit niciodată

7. Dacă nu ai fi scris, ce ai fi făcut?

Cel mai probabil, să nu râdeți, aș fi vorbit cu copacii, cu norii sau cu animalele.

Copacii nu m-au dezamăgit niciodată, am o iubire infinită pentru ei.

Norii mă fascinează, au o capacitate de reinventare admirabilă.

Iar animăluțele îmi fac viața mai frumoasă, nu știu în ce măsură ar avea răbdare să mă asculte și să mă înțeleagă, dar, cu siguranță, sunt interlocutori plăcuți, discreți și adesea imprevizibili.

Talent artistic deosebit nu am, prin urmare nu cred că m-aș fi putut exprima prin muzică, dans ori culoare, însă cred că, într-un fel sau altul, fiecare putem lăsa, pe unde trecem, urme de iubire și de bunătate.

Îți mulțumesc mult că m-ai inclus în acest proiect, atât de frumos! Scrisoteca mă duce cu gândul la o colecție de gânduri - semne valoroase ale trecerii noastre prin această lume. Așa cum, în timp, discurile de vinil, casetele, cărțile poștale își cresc valoarea, tot la fel și semnele vieții noastre de acum vor sta mărturie, peste ani, despre vremurile pe care le-am trăit, despre oamenii pe care i-am cunoscut și i-am iubit.

Galați, 19 octombrie 2020

Fotografie realizată de Toma Bonciu

SENSURI ÎN LABIRINT

Octavian MIHALCEA

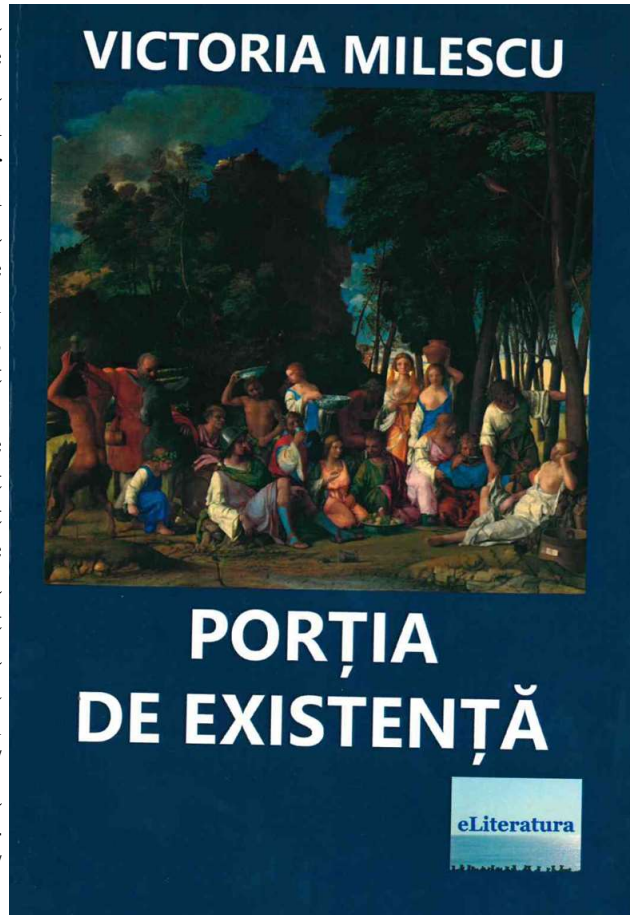
În volumul Victoriei Milescu, *Porția de existență* (eLiteratura, București, 2018), elementele suprafirești irump dintr-un real de cele mai multe ori nespectaculos, poeziile având versuri finale care ne pun pe gânduri, deschizând noi imagini penetrante. Halourile cu tentă expresionistă dinamizează profund desfășurările ideatice. Autenticitatea cotidianului se conjugă cu inefabilul accețiunilor spirituale. Victoria Milescu are capacitatea de a extrage sensuri superioare din actele banalei mundaneității. Metaforele, nu foarte numeroase, sunt prezente într-un dozaj elocvent. Desfășurările zilnice camuflează frecvent patimi accentuate: “N-a fost decât/ un blitzkrieg/ privirile au mitraliat până la măduvă/ buzele au suflat napalm/ a urmat artileria grea a inimii/ bubuind/ a culcat la pământ/ văzduhul cu dinozaurii lui înaripați/ foc și pară/ pe întreaga suprafață a limbii indo-europene/ articulând totuși/ o vocală de împotrivire... (Un desperado).

Impersonalitatea personajelor din poeziile cărții determină persistența misterului. O incertitudine militantă se află mereu în așteptarea a ceva intens. De multe ori, întristarea și solitudinea sunt suverane. În anumite condiții, timpul se poate metamorfoza aproape firesc în atemporalitate. Un special ton pasional se desprinde din poemul care dă titlul volumului: “Pune petale de trandafiri/ pe patul cel nou/ aprinde lumânări parfumate/ iar vinul roșu/ să curgă pe trepte până în stradă/ să-și moaie în el buzele călugării tineri/ mergând doi câte doi/ vecinii sunt pregătiți pentru orice/ bat la ușă: în numele legii deschideți/ deschide-ți inima/ altfel sparg cerul cu sfinți cu tot!” (**Porția de existență**). Comuniunea bărbat-

femeie este amenințată de potențialități escapistice. Pasiunea va fi transfigurată. Detaliile aparent insignifiante ale vieții sunt constant în relație cu altitudinea celor dorite a fi atinse. Poezia se conformează și ea acestui regim ambivalent. Totul e

despre subzistenta în labirintul cotidian. Persistă senzația unei inadecvări cronicizate. Exercițiile autoscopice nu ajută prea mult. Doar imaginile enigmatice mai promit alterități semnificative: “Dragul meu/ am ajuns cu bine acasă/ nu m-a urmărit nimeni/ nu mi-a smuls nimeni poșeta/ n-am fost violată/ iar când am ajuns în fața blocului/ mi-a deschis ușa, politicoș/ un bărbat înalt/ îmbrăcat într-un costum negru,/ mulat pe trup/spunându-mi că tocmai atunci/ ieșise și el din lacul cu lebede.” (**În cel mai prietenos oraș**). În altă parte, inițierea în arta plânsului reprezintă una dintre provocările majore. Singurătatea, mai mult sau mai puțin creatoare, poate conduce filonul ideatic la reverberații amintind de un

corb, poate chiar poesc: “El se înfruptă lacom/ din coastele sfârâind pe grătar/ un os i se oprește în gât/ roagă corbul să îl salveze/ îi promite orice// cu ciocul lui lung/ corbul negru scoate osul argintiu/ cerându-i ca răsplată/ inima/ chiar dacă bate aiurea/ și mereu găsește pământul în pijama.” (Un os în gât). Localizând poeziile Victoriei Milescu într-o zonă existențialistă cu nuanță camusiană, criticul literar Lucian Gruia, în prefața cărții, concluzionează: “Poetul poate fi asemuit lui Sisif. Stânca sa pe care o urcă în pisc este poemul. După fiecare poem terminat el jubilează și coboară în lume căutând subiectul altui poem (aceeași stâncă, aceeași poezie, cu altă variantă). După ce desăvârșește un poem și mai ales o carte, mi-o imaginez pe Victoria Milescu fericită.”

Călătoria spre Dincolo Constantin Frosin (12 octombrie 1952 - 10 octombrie 2020)

Pandemia aceasta ubuiască a lovit tot, dar cu precădere cultura, care nu se poate ipostazia decât public, în reuniuni artistice sau colocviale.

Acum m-am obișnuit; știu că ori de câte ori aud clopotul bătând într-o dungă s-a făcut de aprins o lumânare. Cu orice om, o lume își face încercarea, spunea Eminescu, dar ideea poate fi privită și sub reversul ei, cu orice om se duce și se împuținează o lume. Este vorba de lumea celor vechi, cu tinerețea irosită într-un regim despotice și inclement și care se retrăgea în cultură ca o formă discretă de protest la insanitățile unei viețuiri bine îndiguite ideologic. Era vremea când chiar se trăia cultural, când Heidegger se trăgea în patruzeci de mii de exemplare, când cărțile semnate de Octavian Paler, de Marin Preda, Breban sau Augustin Buzura se procurau cu pile serioase și la fel Istoria lui Călinescu.

Constantin Frosin este ultimul care a aparținut acestei lumi și care ne-a părăsit înainte de vreme. Ultima dată l-am întâlnit în vara acestui an, la Consiliul Județean Galați când ni s-a acordat titlul de cetățeni de onoare ai județului. Venise însoțit de Pompiliu Comșa și nimic din purtările lui nu prevestea că mai are de trăit așa de puțin.

Ce om! L-am cunoscut bine. Își trecuse doctoratul cu o teză despre Cioran și mă bucuram de fiecare întâlnire cu el. Veneam la Galați special să mă întâlnesc cu el și, sub umbra nukului din curtea sa, petreceam ore lungi de discuții cioraniene. Era singurul avizat din zonă cu care puteam să mă întretin punctual despre gândirea scepticului de la Rășinari și-a rămas memorabilă prezența lui la Colocviul Cioran organizat la Sibiu de profesorul belgian Eugene Van Itterbeek, de la catedra de limbă franceză a Universității din Sibiu. Ne invitase pe amândoi, dar s-a întâmplat să fiu, tocmai atunci, într-o indisponibilitate de sănătate care m-a făcut inapt pentru această călătorie. Eram încă internat în Spitalul din Iași când mi-a scris o lungă scrisoare despre lucrările Colocviului. Nu mai insist asupra ei pentru că este publicată în volumul 2 de corespondență primită.

La vremea aceea colabora la circa 30 de reviste franceze și trecea drept un ambasador al culturii românești pe malurile Senei. Reprezenta cultura românească și mulți scriitori români recurgeau la

serviciile lui când voiau să devină cunoscuți în Franța și în general în lumea francofonă.

Totdeauna am avut impresia că era mai apreciat în Franța decât în propria sa țară, iar faptul că a primit Legiunea de onoare - ca și Regele Mihai, Nicolae Titulescu sau Corneliu Coposu - e un semn că era bine apreciat în cultura galică.

Eu l-am apreciat sincer și cred c-am fost printre cei puțini care au scris despre el și despre teza sa de doctorat, devenită carte de sine stătătoare.

Am aflat târziu despre moartea sa, când deja era înmormântat și-mi pare rău c-a plecat din această lume fără să-i aprind o lumânare și fără să-i depun o floare, culeasă pe rouă din zăvoaiele Tecuciului. Zăbranicul așezat peste numele său m-a umplut, și pe mine, ca și pe mulțimea studenților trecuți prin vocația sa profesorală, de o mâhnire greu de vindecat.

Noapte bună, Constantin Frosin și Dumnezeu să-ți așeze sufletul prin apropierea tronului Său de lumină și îndurare!

Carte poștală Nina Cassian

Suflet către Suflet!

Centrul Cultural Dunărea de Jos a editat în cadrul proiectului „Galați - Orașul scrie, orașul citește”, cartea poștală Nina Cassian.

Nina Cassian (nume la naștere Renee Annie Cassian, n. 27 noiembrie 1924, Galați - d. 15 aprilie 2014, New York) poetă, eseistă, traducătoare și compozitoare română, de origine evreiască.

În ultimii 30 de ani ai vieții, poeta Nina Cassian a trăit la New York, iar “proiectul major al vârstei și vieții” sale a fost scrierea memoriilor, oglindă a “anilor furați și dăruși”, proiect ale cărui prime două volume, Memoria ca zestre, s-au bucurat de un ecou important în țară și de numeroase cronici. În anul 1994 i se decemează “Leul literar” de către New York Library. În 2005 lansează la Institutul Cultural Român din New York al treilea volum memorialistic, Memoria ca zestre. Cartea a III-a. Editura americană Norton îi propune editarea poemelor sale scrise în limba engleză în cadrul seriei Selected Works, o performanță pentru o poetă sosită din Estul Europei.

Donna miraculata

De când m-ai părăsit mă fac tot mai frumoasă
ca hoitul luminând în întuneric.

Nu mi se mai observă fragila mea carcasă,
nici ochiul devenit mai fix și sferic,
nici zdreanță mâinilor pe obiecte, nici mersul, inutil
desfigurat de jind,

- ci doar cruzimea ta pe tâmpile-mi perfecte,
ca nimbul putregaiului sclipind.

Iubirii

Cad în genunchi și-ți mulțumesc, iubire,
Pentru aceste zilnice semnale

Și voci ale mărinimiei tale
Cu care-mi umpli sufletu-n neștire.

Cad în genunchi și-ți mulțumesc, iubire,
Pentru înaltul pact ce ne unește,

Timbrat de-a fericirii stea subțire
-Și-ți mulțumesc și pentru deznădejde.

Să torn

Să torn un strop de miere sângerie
în apa înghețată
și stropul să rămână întreg și încremenit

- e și acesta un miracol,
o ceremonie a lumii, ca să ne desfete
și să ne învețe cu legile ei.

E atât de simplu:
orice copil poate turna un strop de miere sângerie
în apa înghețată.

In memoriam Nina CASSIAN (27 noiembrie 1924, Galati - 14 aprilie 2014, New York)

Angela BACIU

„Îți făgăduiesc să te fac mai viu decât ai fost vreodată. Pentru prima oară îți vei vedea porii deschizându-se că niște boturi de pești și-ți vei putea asculta rumoarea sângelui în galerii și vei simți lumina lunecându-ți pe cornee ca trena unei rochii; pentru prima oară vei înregistra înțepătura gravitației ca un spin în călcâiul tău, și omoplații te vor dura de imperativul aripilor.

Îți făgăduiesc să te fac atât de viu, încât căderea prafului pe mobile să te asurzească, să-ți simți sprâncenele ca pe două răni în formare și amintirile tale să-ți pară că încep de la facerea lumii. ”
(Din volumul „Spectacol în aer liber - o altă monografie a dragostei”, Editura Albatros, 1961)

- **În ce privește exilul, nu m-am consolată cu „inima”, ci cu LIMBA, cea care nu m-a părăsit niciodată! M-am simțit perpetuu „acasă” folosind-o cu ardoare,**
- **Da, credeam în comunism ca într-o posibilă armonizare a lumii (criza mea mistică). „Deși m-am căsătorit de trei ori, n-am purtat niciodată rochie albă de mireasă**

Angela Baciu - Stimată Doamna Nina Cassian, am început dialogul nostru cu un poem minunat...pentru că un poet îl simte pe celălalt chiar și fără prea multe întrebări Citesc un poem semnat de Nina Cassian, închid ochii și... mă bucur!
Vă mulțumesc pentru că ați acceptat acest interviu, vă mai aduceți aminte ce v-a inspirat când ați scris aceste versuri?

Nina Cassian - Nu mai țin minte în ce împrejurări am scris poezia menționată (cam orgolioasă, sper că nu demagogică, întrucât se referă la ceea ce consider

că am de dat, nu ca persoană ci ca oferta de poezie...). Și eu vă mulțumesc pentru acest dialog, doamnă Angela Baciu.

A.B. - Am crescut -fără să va supărați pe sinceritatea mea - cu pozele lui Arghezi, Nichita Stănescu, Nina Cassian, Nora Iuga, Bacovia... lipite pe ușa camerei copilăriei mele. Mi-ați călăuzit pașii, dorindu-mi să merg pe același drum... Ați publicat peste 50 de cărți de poezie, traduceri, eseistică, proză. întotdeauna a fost de partea Dvs. timpul?

N.C.-Timpul a fost poate (prea) generos cu mine, ajutându-mă să ajung la o vârstă venerabilă, cu mansardă încă funcționând deși etajele inferioare sunt șubrede și degradate. Drept care, dacă regret ceva, e pierderea tinereții (cea fizică, bineînțeles). Cea ireversibilă.

A.B.-Dar, să începem cu începutul: v-ați născut pe 27 noiembrie 1924 la Galați. Sunt de origine brăileanca, dar adolescența și maturitatea mi le-am petrecut la Galați. Ce vă aduceți aminte de acest oraș? Chiar așa în puținii ani pe care i-ați petrecut pe malurile Dunării... Amintirile acestea se regăsesc undeva în scrierile Dvs. ?

N.C.- Orașul meu natal, Galați! M-am născut se pare pe strada / cartier „Mazepa” - mai există?

A.B.- Da, mai există și astăzi - culmea... și eu am copilărit și mi-am petrecut adolescența tot în cartierul „Mazepa”, pe strada Roșiori... Ați părăsit orașul foarte repede...

N.C.- L-am părăsit când nu aveam încă nici doi ani, mutându-ne la Brașov unde mi-am petrecut copilăria până la 11 ani... Galați a dat personalități excepționale precum Ovid S. Crohmălniceanu, Iordan Chimet sau poetul-inginer, martirul Gheorghe Ursu... și mulți alții...

A.B.-A urmat mutarea la București. Cum și în ce împrejurări ați început să frecvențați cercurile intelectuale de stânga și ulterior să intrați în Organizația Tineretului Comunist, credeți în ceea ce faceți?

N.C.- La București - aveam 15 ani pe atunci! - era fascism și război. Am aderat la comunism - am explicat mai pe larg de ce în cărțile mele! Eram elevă și m-a atras... o altă elevă. Nu am cunoscut cercurile intelectuale de stânga.

A.B.- S-a scris în presa de specialitate că primele Dvs. Încercări literare au fost încurajate de marii noștri scriitori Tudor Arghezi și Ion Barbu.

De fapt, aceste amintiri apar în „Memoria că zestre”.

N.C.- Da, despre întâlnirea mea cu Arghezi am scris în „Memoria că zestre”. M-a dus tata la Mărțișor cu un caiet „fraudulos”, conținând câteva poezii de ale mele și unele ale tatei.

A.B.- Cum v-a primit Arghezi?

N.C.- Arghezi s-a „orientat” imediat și mi-a scris cu mâna lui: „Talent incontestabil, vocație sigură...” referindu-se... la ale mele. (caietul a fost un timp în posesia lui Adrian Păunescu, nu știu dacă mi l-a restituit, eu nu-l mai am.).

În ce-l privește pe Ion Barbu, rog cititorii să citească poezia „Lui Ion Barbu” din volumul „Desfacerea lumii”

apărut în 1991- 1992 la „Fundatia Culturală Română”. Ea... spune (aproape) tot.

A.B.- într-un alt interviu, televizat, ați declarat că indiferent unde v-ați aflat, chiar dacă ați fost plecată din țară, “nu v-ați pierdut niciodată inima”, și că ați iubit locurile și oamenii de acasă... Cum este să trăiești o vreme în exil, să fii departe, să te simți singur... Știu că aceste lucruri le-ați povestit în cărțile Dvs., dar...povestiți totuși cititorilor care n-au reușit să vă citească ultimele cărți.

N.C. - În ce privește exilul, nu m-am consolată cu „inima”, ci cu „limba”, cea care nu m-a părăsit niciodată! M-am simțit perpetuu „acasă” folosind-o cu ardoare.

A.B.- Cum era cenzura comunistă și cum scăpați de ea? Ce tertipuri foloseați? Poezia scrisă în România în perioada comunistă era cu ceva mai prejos decât alte literaturi ale altor popoare?

N.C.- Cea mai cumplită sub raport estetic și psihologic a fost perioada dintre 1946 și 1957 - dar și după aceea - pe care am descris-o pe larg în vol.1 și 2 al „Memoria ca zestre”.

Cenzura opera asupra tematicii, a vocabularului dar, mai grav, asupra bunelor intenții, bănuindu-ne de formalism, decadentism, demascându-ne în ședințe publice, desfigurându-l.

Da, credeam în comunism ca într-o posibilă armonizare a lumii (criza mea mistică!), în dispariția războaielor, a banului, a statului, a antagonismelor sângeroase dintre rase, popoare, națiuni etc. Atrăgătoare utopie! Care n-avea nimic de a face cu tortionarii culturali! Sau cu cei politici! Sau cu odioasa, criminala luptă pentru putere fie a lui Stalin sau a lui Dej (uciderea lui Pătrășcanu)!

A.B.- Dacă ar fi să propuneți pe cineva pentru Premiul Nobel pe cine ați propune?

N.C.- Premiul Nobel l-ar fi meritat și Arghezi, și Blaga și, mai recent, Ștefan Augustin Doinaș. Dar, cunosc destui mediocri care l-au căpătat... și mari scriitori care nu au avut parte de el. Deci, să nu ne lăsăm obsedați.

A.B.- Care este „secretul tinereții fără bătrânețe”?

N.C.- Nu, nu sunt puternică. Sunt, cum am mai spus, infantilă - deci vulnerabilă. Agresorii (chiar călăii) mă cruță fiindcă nu sunt un adversar pe măsură lor.

A.B.- Ce rol au jucat marile iubiri din viața Dvs., povestiți.

N.C.- Iubirile? În afară de procentul de fericire până la extaz și de suferință atroce - le datorez zecile de poezii pe care le-am scris! Mă tem că am fost nedreaptă sau intolerantă cu unii dintre semenii mei... Un vechi prieten, azi decedat, m-a numit „Apologetică-apoteotică apoplectică-apocaliptică” având în vedere circulația mea de la entuziasm absolut la totală respingere. Eram (mai sunt?) o ființă exagerată - sau doar infantilă (mai sunt?).

A.B.- În viața Dvs. ați dat multe interviuri și ați povestit multe întâmplări. Aș dori să-mi mărturișiți acum, dacă se poate, ceva ce n-ați mai spus până acum...

N.C.- Deși m-am căsătorit de trei ori, n-am purtat niciodată rochie albă de mireasă și n-am avut parte de ceremonie...

A.B.- Doamna Nina Cassian, vă mulțumesc foarte mult pentru acest dialog, mi-a făcut o mare onoare și bucurie, și v-aș ruga să încheiem cu un gând... vers...

N.C.- Aș încheia cu un cântec popular pe care-l fredonez la ocazii:

„Dunăre, Dunăre,
drum fără pulbere și fără făgaș..” și dintr-o poezie a mea despre vărsarea Dunării în mare: „lichidul, ostenit de propria-i istorie intră-n odihna lui iluzorie... Ceea ce-mi doresc și mie...”

(August 2009)

Versuri în limba șpargă

Poezie

În câmpul ce ițea de buturează,
A cțipitat un ptruț, ce-i drept cam bumbarbac,
Dar zumbăreala ghioală, încă trează,
A cropoțit aproape, în cordac:
Ce pisindreaua mea de brutușlează,
Și Șomoiogul meu cu zdrolociță,
Mi-ai bosfroholojit stroholojina!
Țichi-mi-ai sima simibleagâl

Morala: în lanțuri apa să se tragă!

Imprecație

Te-mboridez, guruvă și stelpică norangă.
Te-mboridez să-ți calpeni introstul și să-ți gui multembilara voșcă pe-o crepătură pangă

Și să-ți jumizi firiga lâng-un hisar mârzu.

Te-mboridez, cu zarga veglină și alteră,
să-ntrâuri eligența unui letusc ațod
pe care tentezina humblidelor țiferă
Și plenturează istra în care hurge Dod.

Sonet

Au înmorit dramatice miloave
sub rocul catinat de niturași.
Atâția venizei de bori mărgași...
Atâtea alne strămătând, estrave...

Nicicând gulniul arfîc, bunurași,
n-a tofărit atâtea nerucoave.
Era, pe când cu veli și alibave,
cozimiream pe-o șaită de gopași.

Dar azi mai turmărie-mi pare stena
cu care golful feric m-a clăuns
Și zura-i nedă, mult elenteena...

Doar vit și astrichie-n telehuns.
Îmi zurnuie, sub noafe, melidena
Și linful zurnuie, râuns, prăuns...

DICȚIONAR - Artiști plastici gălățeni (159)

Corneliu STOICA

DOMNIȚEANU Cătălin - vitralist (creator de vitralii). S-a născut la 16 noiembrie 1969 în Galați. A absolvit Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, Facultatea de Mecanică (1995) și Școala de Arte din cadrul Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, unde a studiat pictura cu profesorii Adrian Andone și Aurel Manole (2003). încă din anii studenției, vizitând lăcașuri de cult, a fost atras de vitralii, a fost fascinat de spectrul culorilor și de lumina filtrată ca mediu de comunicare. în paralel cu activitatea desfășurată ca inginer, a început o cercetare pe cont propriu a tehnicii vitraliilor, a citit literatură de specialitate, a experimentat, a restaurat ferestre vechi, a creat, reușind să pătrundă în tainele acestei arte. În 2004 a emigrat în Canada, stabilindu-se la Calgary, cel mai mare oraș din provincia Alberta, centru economic important, cunoscut pentru industria petrolieră foarte prosperă, unde a urmat și cursurile Institutului Tehnologic de Sud al Albertei (2012 - 2013), obținând o specializare în Industria petrolieră extractivă. Din 2019 trăiește împreună cu familia în Laval, un oraș canadian din sud-vestul Quebecului, la nord de Montreal.

În Calgary, Cătălin Domnițeanu a lucrat, între 2004 - 2010, la firma de vitralii Tiffany House, aflată la periferia districtului Kensington, unde, așa cum însuși mărturisește, „a descoperit abundența de culori, transparențele și texturile variate ale sticlei pentru vitralii și unde a putut să-și însușească temeinic tehnica Tiffany” de asamblare a fiecărei bucăți de sticlă cu folie de cupru, inventată de artistul și designerului american Louis Comfort Tiffany (1848 - 1933), cel care a revoluționat arta vitraliilor. În această tehnică,

pe care acum o folosește în exclusivitate, a realizat mai multe lucrări, artistul dovedindu-se mult mai curajos, în sensul inventării vitraliului tridimensional, fapt care a uimit pe mulți. Participări la expoziții de grup: „illumArt”, Rock Pointe Church, Bearspaw (2016); Guest Artist, Rothney Astronomical Observatory, Calgary (2016); SCA’s International Open, The Society of Canadian Artists Toronto (2017); „All Botanical”, Contemporary Art Gallery Online, Annapolis, USA (2017); „All Water/Seascapes”, Contemporary Art Gallery Online, Annapolis, USA (2017); „Diaspora”, the Alberta Society of Artists, Calgary, Canada (2017); SCA’s International Open, The Society of Canadian Artists Toronto (2018); Expoziția de pictură și vitraliu din cadrul Festivalului Candela, ediția a IV-a, Montreal, Canada (2019); 52 ND Open International Juried Exhibition, Montreal (2020).

Subiectele lucrărilor lui Cătălin Domnițeanu sunt inspirate din experiența de viață a artistului, din tradițiile românești, din mitologia greacă sau sunt rezultatul unor studii filozofice și științifice. Un ansamblu care vizează cultura și arta noastră populară decorează restaurantul românesc din Calgary, Bistro.Maria. Compozițiile sunt populate de elemente ale peisajul rural maramureșean, dansatori îmbrăcați în costume populare, torsade, coloane verticale care amintesc „Coloana infinită” a lui Brâncuși, obiecte etnografice. Clopotnița și crucea dublă întregesc în mod simbolic suprafața acestor vitralii, toate la un loc, creând o ambianță în care românii din Calgary să simtă atmosfera plaiurilor natale. Este remarcabil felul cum artistul a reușit să plămuiască imagini cu o amplă deschidere perspectivală și să redea palpitul vieții. Într-un vitraliu tridimensional („Space Matters: a Statement”, 107 x 81 x 11 cm), prezentat în cadrul unui eveniment organizat de Observatorul Astronomic Rothney al Universității din același oraș, Cătălin Domnițeanu abordează teme cosmogonice și de mecanică cuantică. Este o compoziție complexă, cu conotații științifice și o vădită notă de mister, în care se simte parcă frământările materiei în univers. În „The Battle of the Sexes” (152 x 91 cm), Cătălin Domnițeanu transpune în material definitiv un proiect al mentorului și prietenului său, Irina Laird, conceput după o povestire rusească. Alte lucrări au ca temă emigrația, aglomerările urbane, universul copilului, omagiază anumite personalități ale artei românești, ca de pildă pictorul Ion Theodorescu-Sion, immortalizează scene mitologice și de basm, dezvoltă motive florale și geometrice, sau sânt create în cheie abstractă.

În 2016, Cătălin Domnițeanu a participat la evenimentul cultural „Celebration of Art (atelier Centrul comunitar Dalhousie, Calgary), realizând patru vitralii tridimensionale pe care le-a donat unui număr de patru școli: Dalhousie School, HA Cartwright, St. Dominic School și West Dalhousie School. Ele sunt un prilej de încântare și de bucurie estetică pentru elevii și cadrele didactice ale acestor instituții de învățământ. Artistul are o fantezie bogată, vitraliile lui sunt ingenios concepute, cromatica este vie, luminoasă și strălucitoare, iar desenul înscrie în spațiul plastic forme dintre cele mai plăcute. Dacă tehnica Tiffany, destul de complexă și care necesită multe operații, o stăpânește pe deplin, în legătură cu procesul de creație, artistul mărturisește: „Procesul creației este partea cea mai savuroasă. Am fost antrenat să mă simt bine în fața foii albe de hârtie. Volumele și fracțiunile plane prind contur între mine și hârtia albă înainte de a trage prima linie. Pornesc întotdeauna de la repere, stabilesc întâi ancorele: tema, recuzita, dimensiunile. M-am obișnuit să observ spațiul în componente care se assemblează precum un puzzle tridimensional. Vitraliul tradițional are delimitări precise. Tranzițiile nu sunt îngăduite, bagheta de plumb delimitează violent spațiile alăturate. Nu sunt permise tonuri la interfața dintre două teritorii, ca în pictură. Un univers dualist. Dar universul meu este de fapt o sumă de interferențe, evaporări, tranziții, degradări, disipații, influențe subtile care estompează granițele obiectelor până la irecognoscibil.

De aceea am inventat vitraliul tridimensional. Elementele basoreliefului au nevoie doar de o încadrare parțială, lăsând liberă o parte din corpul lor. Această

parte poate acum hoinări peste granițe. Desigur, am construit o imagine mult mai fluidă și mai independentă decât pot obține în realitate. Dar cine știe, poate chiar voi construi cândva un vitraliu fluid”.

Calitatea și noutatea lucrărilor lui Cătălin Domnițeanu, participarea la târguri de artă și expoziții, au făcut ca din 2018 el să fie primit în rândul membrilor Asociației Canadiene a Sticlăriei Artistice din Canada (Glass Artists Association of Canada) și ai Mondial Art Academia (Franța), fiind onorat și cu premii acordate de The Society of Canadian Artist (Toronto, Canada) și de Contemporary Art Gallery Online (Annapolis, USA). De asemenea, este membru al Asociației Profesionale a Inginerilor și Geologilor din Alberta, ca și al Asociației culturale româno-canadiene din Calgary. Din 2017 este și membru al Academiei Mondiale de Artă (MAA) din Franța, o organizație nonprofit din Camargues, cu întindere pe patru continente, având titlul de Chevalier Academicien. În albumul acesteia, editat cu prilejul Bienalei de Artă din 2017, gălățeanul figurează cu două lucrări.

Cătălin Domnițeanu nu este numai un excelent vitralist, ci are și harul scrisului. A publicat proză în revistele „Boem@”, „Milenium”, „Super Nova”, a inițiat Concursul literar S. F. „Duna Experiment” în cadrul Academiei de Vară Atlantykon de la Cpidava, iar în 2014 a fost nominalizat la Concursul de Debut Literar UniCredit, ediția a VI-a, Secțiunea Roman, cu volumul „Messenger”. Deși aproape necunoscut în Galați, el este fără îndoială un artist care face cinste culturii românești din diaspora și un creator dornic să adauge valorilor perene ale artei propria sa contribuție.

Morphochroma

Corneliu STOICA

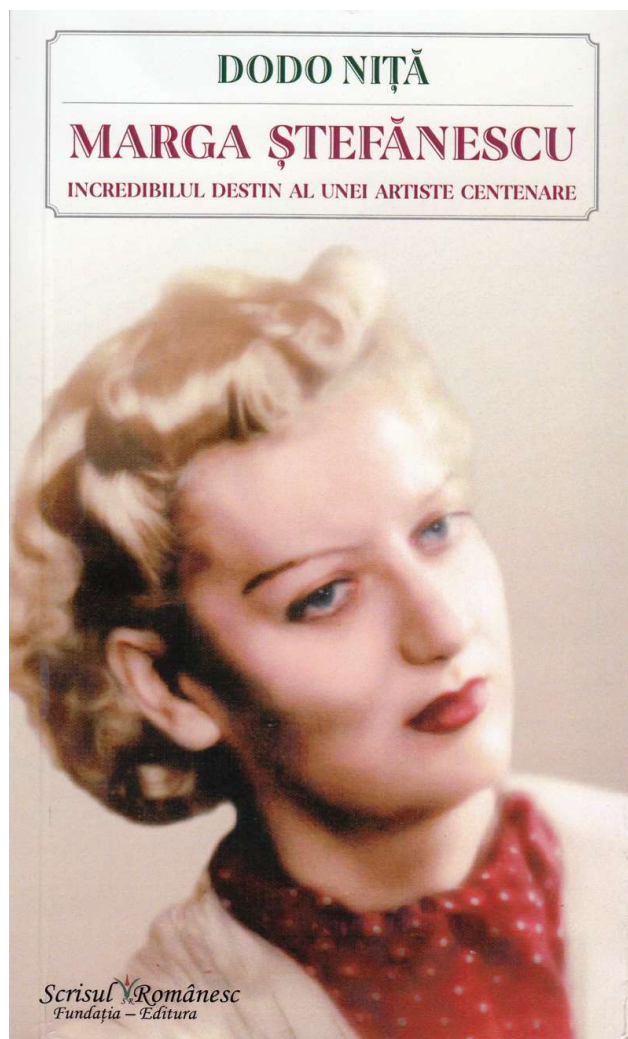
Dodo Niță: „Marga Ștefănescu - incredibilul destin al unei artiste centenare”

Deși a trăit 102 ani, din care peste 50 în Galați, puțini din intelectualii orașului, chiar din rândul artiștilor plastici, știu cine a fost Marga Ștefănescu (Margareta Ștefănescu - Ciurdăreanu), știu că ea a fost în perioada interbelică o excelentă ilustratoare de carte, de reviste pentru copii și s-a numărat printre primii graficieni români care au cultivat banda desenată (BD). Nici chiar eu nu i-am cunoscut trecutul artistic până în 2013, cu toate că o vizitasem în ziua de 12 ianuarie 1979, însoțit de scriitorul Apostol Gurău și de un grup de elevi de la Școala Gimnazială Nr. 29, redactori la revista școlară ”Petale de lumină”, pentru a-1 întâlni pe poetul simbolist Eugeniu Ștefănescu-Est, tatăl graficienei, care în acea vreme avea 98 de ani, era orb și trăia în familia fiicei, căsătorită cu doctorul endocrinolog Ionel Ciurdăreanu. Gazda nu ne-a vorbit atunci nimic despre ea, nu ne-a spus că este absolventă a unei Academii

de Arte Frumoase, că în tinerețe a ilustrat cărți și reviste pentru copii și tineret în București, că a publicat desene satirice.

Redescoperind-o în ziua de 30 martie 2013, la o a doua vizită, însoțit de artistul-fotograf Ilie Stan, am scris mai apoi în presa gălățeană culturală despre activitatea pe care a desfășurat-o în domeniul graficii, am inclus-o în „Dicționarul artiștilor plastici gălățeni” (Editura „Axis Libri”, Galați, 2013) și în volumul „Arta gălățeană feminină” (Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, Galați, 2018).

Recent, cunoscutul istoric și critic de BD, craioveanul Dodo Niță, înlăturând vâlul uitării de pe numele graficiene, a publicat la Fundația - Editura „Scrisul Românesc”, în colecția „Oltenia Culturală”, o monografie de 122 de pagini, format 20 x 12 cm, intitulată „Marga Ștefănescu -incredibilul destin al unei artiste centenare”, în care, așa cum subliniază Ovidiu Pecican în „Prefață”, autorul conturează „silueta unei graficiene interbelice de excepție, a unei artiste care s-a bucurat și de recunoaștere, și de longevitate, rămânând până la capăt lucidă și senină, în poftida hopurilor istorice ce au lăsat urne în traseul ei de viață”. Într-un prim capitol, Dodo Niță schițează un portret al tatălui artei, magistratul Eugeniu Ștefănescu-Est, manifestat în timpul vieții ca poet, prozator, pianist, pictor și caricaturist, insistând asupra operei sale literare, dar și a publicisticii din domeniul graficii satirice, adunată în volumul „Politicienii noștri” (2002) sau găzduită de reviste umoristice pariziene, precum „L’Assiette au Beurre”, „L’Indiscret”, „La Chronique Amusante”, de revistele „Moș Teacă” a lui Anton Bacalbașa, „Furnica” lui George Ranetti și N. D. Țăranu etc. Portretul scriitorului, și el uitat astăzi de edituri, este conturat pe fundalul epocii în care a trăit, a celor două războaie mondiale, a transformărilor din viața societății românești. „Astăzi, conchide monografistul, Eugeniu Ștefănescu-Est pare uitat de editori și de publicul obișnuit. În timpul vieții a fost însă suficient de important pentru a fi inclus în mai multe antologii de poezie ca unul dintre reprezentanții de seamă ai simbolismului românesc, alături de Ștefan

Petică, Dimitrie Anghel, Ion Minulescu, N. Davidescu, Emil Isac, Elena Farago, George Bacovia și alții”.

Viața și activitatea Margăi Ștefănescu este evocată în ceea ce Dodo Niță consideră esențial în capitolele II, III și IV ale cărții. Informațiile sunt bogate și foarte multe inedite, însoțite de referiri la climatul cultural, activitatea revuistică și editorială, de fotografii de familie și reproduceri după desene și benzi desenate apărute în revistele vremii, precum și după coperti ale cărților ilustrate.

Născută la București, la 25 martie 1913, Margareta Ștefănescu a fost pasionată de desen încă din copilărie. După studiile liceale, urmate la Liceul de fete „Notre Dame de Sion” din București, frecventează între 1936 - 1940 Academia de Arte Frumoase din București, unde îi are profesori pe Constantin Artachino și Camil Ressu. Lucrează ca graficiană la „Straja Țării”, organizație înființată în

1935 de Regele Carol al 11-lea pentru a combate pătrunderea influenței nefaste a Gărzii de Fier în rândul tineretului din România. În 1938 șefii acestei organizații hotărâsc să înființeze revista lunară „Cuibul nostru”, iar Margareta Ștefănescu, semnând Margareta Mavrodin, realizează coperțile acesteia în culori și lustrațiile de interior în alb-negru. În 1940, când Carol al II-lea a abdicat, organizația a fost desființată. Margareta Ștefănescu este angajată la Editura „Bucur Ciobanul” S.A., condusă de scriitorul Mihail Drumeș. Aici a realizat coperțile și ilustrația la peste 100 de volume pentru copii și tineret. Colaborează și cu Editura „Universul”, realizează în întregime, începând din martie 1943 (Nr. 992) grafica revistei „Ziarul Copiilor”, publicație în paginile căreia îi apar ilustrații și benzi desenate. În 1947 revista a apărut chiar sub îngrijirea și conducerea ei. Este prezentă cu desene și în săptămânalele umoristice „Păcală” și „Nastratin”, ca și în revistele „Bucuria Copiilor” și „Mariana”, publicație lunară pentru femei. În „Ziarul Copiilor” au văzut lumina tiparului până în 1948 și unele seriale de benzi desenate: „Rică, poznașul”, „Poznele lui Rică’y”, „Năzdrăvăniile lui Rică”, „Rică buclucașul” „D-ale lui Pătruț”, „Bimbirică”, „Aventurile elevului Flai-Hui”, „Profesorul Nota 3”, „Tândală turist”, „Caramela cea isteată” etc. Despre serialul „Poznele lui Rică”, Dodo Niță notează că acesta „dincolo de umorul său de calitate, ar putea reprezenta pentru cititorii de azi o frescă veridică a vieții unei familii din Bucureștiul interbelic. Ea este desenată cu acuratețe de Marga Ștefănescu, care practică un grafism minimalist, dar delicat și sugestiv. Din câteva linii ea desenează un personaj sau un obiect de decor, iar hașurile le folosește doar pentru umbre sau pentru a scoate în evidență acel personaj sau decor” (pag. 74 - 75). În 1943 începe să colaboreze și cu Editura ABC din Craiova, al cărui patron, Nicky Bădescu, inițiază colecția de broșuri pentru copii și tineret „Biblioteca Bucuriile lui Catrinel”, din care apar: „Aventurile lui Gruel” (prelucrare după Rabelais), „Steaua cu coadă de la Scara-Diavolului (după J. de Roques, „Omul fără umbră” (după Ad de Chamisso), „Robinson în China” (după Daniel de Foe). Mai colaborează în 1944 și la revista „Graiul Copiilor”, în paginile căreia publică banda desenată „întâmplări de Paști” (text Minodora Panaitescu).

După desființarea în 1948 a presei particulare de către regimul comunist venit la putere, Marga Ștefănescu (așa își semna ilustrațiile), lucrează ca graficiană la Ministerul Agriculturii. Este trimisă pentru scurt timp ca profesoară de desen tehnic la Facultatea de Îmbunătățiri Funciare din Galați, înființată în 1948, prima instituție din țară cu acest profil. Nu va mai părăsi însă acest oraș. Aici îl cunoaște pe medicul endocrinolog Ionel Ciurdăreanu, cu care se recăsătorește după un mariaj eșuat la București. În cadrul acestei facultăți a editat gazeta „Ghimpele”, publicând caricaturi și desene satirice, pe care, la 30 martie 2013, dată când am vizitat-o la locuința sa din cartierul Mazepa I (Strada Prelungirea Traian, Blocul C-2, ap. 4), le mai păstra într-un voluminos album. În 1959, Facultatea de Îmbunătățiri Funciare a fost transferată în cadrul Institutului Agronomic din Iași, iar Margareta Ciurdăreanu va funcționa, până la pensionarea din 1971, ca profesoară de desen și limba franceză în învățământul preuniversitar din Galați. Activitatea îmbrățișată până în 1948 și prelungită, sub o altă formă, până în 1959, nu va mai constitui un scop al carierei sale, ea se limitează la ceea ce a realizat până atunci. Numele său însă, ca și creația sa nu sunt și nu pot fi ignorate. „Deși a publicat grafică și benzi desenate o perioadă scurtă de timp, Marga Ștefănescu, subliniază același Dodo Niță în „Dicționarul Benzii Desenate în România”, rămâne în istoria benzii desenate românești datorită stilului ei grafic delicat și expresiv, al personajelor sale bine conturate, care au făcut deliciul multor copii în timpul războiului și al anilor tulburi de după”. Că este așa, o dovedește și prezența unor lucrări ale sale în expoziția „77 de ani de bandă desenată românească”, organizată de Institutul Cultural Român la Centrul Belgian al Benzii Desenate din Bruxelles în perioada 26 octombrie 2011 - 20 mai 2012 (curator, Alexandru Ciubotariu, unul din reprezentanții de marcă ai tinerei generații de desenatori B D).

Printre cărțile ilustrate de Marga Ștefănescu se numără: „Fata moșului cea cuminte”, basm popular în versuri de Teodor Castrișanu (Editura „Universul”), „Sirena cea mică”, poveste de Andersen, adaptare de Moș Ene (unul din multele pseudonime ale lui Mihail Drumeș), „Prâslea” de Petre Ispirescu, „Meșterul Manole - Legenda Mănăstirii Curtea de

Argeș” de Moș Ene, „Ibrahim cârpaciul”, poveste din „O mie și una de nopți”, adaptare de Moș Ene (Editura „Bucur Ciobanul” S.A.) etc. Marga Ștefănescu este o excelentă desenatoare. Linia sa este mlădioasă, elegantă, condusă cu siguranță. Pata, punctul, virgula, hașurile sunt ingenios folosite. Când se exprimă în culoare, artista își alege pigmentul în funcție de natura subiectului, de situațiile create în desfășurarea acțiunii.

Numeroasele caricaturi și desene satirice publicate pe parcursul mai multor ani în gazeta „Ghimpele” a Institutului Agronomic din Galați lasă să vedem în persoana artistei un spirit incisiv necruțător. Este o bună observatoare a realităților mediului universitar, iar șfichiul satirei sale vizează anomaliile, atitudinile, comportamentele ale celor care nu făceau cinste instituției în care își desfășurau activitatea. Caricaturile ei privitoare la masa studenților și la personalul tehnic-administrativ și de îngrijire, executate cu spontaneitate, urmăreau atât să stârnească hazul, dar mai ales să vindece, să îndrepte aspectele criticate. Paleta subiectelor este largă, de la frecvența la cursuri, atmosfera examenelor, dezordinea din camerele din căminele studențești, igiena spațiilor de învățământ, serviciul la cantină, studiul în bibliotecă, împrumuturile de cărți, până la seratele culturale, repetițiile formațiilor artistice sau desfășurarea alegerilor U.T.M. Desenele sunt însoțite întotdeauna de texte savuroase, cu trimiteri concrete la persoanele și la stările asupra cărora caricaturista și-a focalizat obiectivul umorului și satirei sale.

Talentată ilustratoare de carte și creatoare de benzi desenate, pedagog de o înaltă ținută profesională și morală, Margareta Ștefănescu-Ciurdăreanu a trăit din 1948 printre gălățeni, părăsind această lume cu puțin înainte de a împlini venerabila vârstă, pe care foarte puțini o ating, de 102 ani, la 1 februarie 2015. A fost înmormântată la Cimitirul „Eternitatea”. Va rămâne pentru cei care au cunoscut-o o amintire frumoasă și un model de comportament uman pe care mulți dintre discipolii săi l-au urmat. Dodo Niță, monografistul ei, restituie culturii naționale, prin cartea care i-a consacrat-o, o personalitate care nu merită să fie dată uitării, fiindcă a făcut dovada unui „talent extraordinar și deși nu a publicat decât zece ani, și-a câștigat un loc binemeritat în Panteonul Artei Românești

Revista Dunărea de Jos
EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
Președinte: **COSTEL FOTEA**
CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS”
Manager: **Viorel Sandu**

Str. Domnească nr. 61, Galați, cod. 800008
tel.: 0236 418400, fax: 415590, e-mail: office@ccdj.ro
ISSN: 1583 - 0225

Din sumar:

Călătorii, Citate – p.2,3,4,5; Misterele Chișinăului, autor Geo Bogza – p.6,7; Misterele și legendele Bosforului, autor N. Ionescu-Johnson – p. 8,9; Cabotajul prin arhipelagul cărților, autor Ioan Gh. Tofan – p.10,11,12; Niciodată nu e destul sau prea departe, autor Marius Dumitrache- p.13; Jurnalul artistei Olga Greceanu – p.14,15; Fragment din cartea Călătorie în Spania, autor T.Gautier – p.16,17,18; Dobrogea în octombrie, autor Gabi Neguțu - 19,20; Note de călătorie în orient, autor Mihaela Popa – p.20,21; Hagieni, autor Nicolae Bacalbașa – p.22,23,24,25; Orașul Cernăuți, autor Radu Moțoc – p.26,27,28,29; Scrisoteca, invitați Florin Dochia și Angela Ribinciuc – p.30,31,32,33,34,35,36; Cronică cu Octavian Mihălcea – p.37; Călătoria spre Dincolo – În memoriam Constantin Frosin, autor Ionel Necula – p.38; Carte poștală cu Nina Cassian – p.39; Interviu realizat de Angela Baciuc cu Nina Cassian – p.40,41,42; Dicționar artiști plastici gălățeni, Corneliu Stoica – p.43,44; Morphochroma, Corneliu Stoica – p.45,46,47

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se găsește pe site-ul instituției. Revista *Dunărea de Jos* este membru APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editurilor din România).

Unele drumuri ne duc
mai degrabă
spre un destin,
decât spre o
destinație.

Experimentul doctorului Ox, 1872 . Jules Verne

CĂLĂTORII - JURNAL

CĂLĂTORII-JURNAL

Galați, cod 800008, str. Domnească, nr. 61
Tel.-Fax: 00-40-236-418400; 00-40-236-415590
E-mail: office@ccdj.ro-revistadunareadejos@ccdj.ro
www.ccdj.ro